

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СЛАВІНСЬКА ЮЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту:

в.о. завідувача кафедри міжнародних
відносин і зовнішньої політики,
д.е.н., доцент

_____ В. В. Лимар

« ____ » _____ 2022 р.

МІГРАЦІЙНИЙ ВИМІР БЕЗПЕКИ ЄС

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії

Магістерська робота

Керівник:

Теміров Ю.Т., доцент кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої політики,
к.і.н., доцент

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Федуняк С.Г., д. політ. наук,
професор

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Славінська Ю.В. Міграційний вимір безпеки ЄС. Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». ОП «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання». ДонНУ імені Василя Стуса. Вінниця, 2022.

У роботі проведений комплексний аналіз загроз безпеці ЄС на тлі кризи міграційної системи, розглянуто особливості міграційної політики ЄС. На основі дослідження виявлено вплив нелегальної імміграції на безпекову ситуацію ЄС, визначені існуючі і потенційні загрози нелегальної міграції, а також розкрито механізми її протидії цим загрозам перспективи удосконалення міграційної політики Євросоюзу.

Ключові слова: міграція, міграційна політика ЄС, загрози безпеці.
72 с., 1 дод., Бібліографія: 69 найм.

Slavinska Y.V. Migration dimension of EU security. Specialty 291 "International Relations, Social Communications and regional studies." Educational program: "International communications and mediation in the context of conflict resolution". Vasyl Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2022.

This graduate work provides a comprehensive analysis of threats to the security of the EU against the background of the crisis of the migration system is carried out, the peculiarities of the migration policy of the EU are considered. On the basis of the study, the impact of illegal immigration on the security situation of the EU was revealed, the existing and potential threats of illegal migration were determined, as well as the mechanisms of its counteraction to these threats and the prospects for improving the migration policy of the European Union were revealed.

Key words: migration, EU migration policy, security threats.
72 p., 1 add., Bibliography: 69 items

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1 Стан вивчення проблеми.....	7
1.2 Характеристика джерел.....	10
1.3 Методи та методологія дослідження.....	12
РОЗДІЛ 2 МІГРАЦІЙНИЙ ФАКТОР БЕЗПЕКИ ЄС	
2.1 Загальна характеристика загроз безпеці ЄС.....	15
2.2 Міграція і безпека: взаємозв'язок та взаємовплив.....	19
2.3 Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Євросоюзу.....	26
РОЗДІЛ 3 КРИЗА МІГРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЯК ВИКЛИК БЕЗПІЦІ ЄС	
3.1 Нелегальна імміграція: сутність явища та ефект міграції.....	32
3.2 Загрози нелегальної міграції.....	36
3.3 Транскордонна організована злочинність і нелегальна міграція.....	40
РОЗДІЛ 4 ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ ІММІГРАЦІЇ В ЄС	
4.1 Принципи і механізми боротьби з нелегальною імміграцією.....	45
4.2 Перспективи удосконалення міграційної політики ЄС.....	50
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена проблемою міграції в Європі, яка набуває характеру комплексної загрози через кореляцію з іншими безпековими викликами. Друга половина XXI століття характеризується значними глобалізаційними змінами внаслідок нестабільної політичної ситуації не тільки в окремих країнах, а й в цілому ряді держав. Міграційну кризу, зокрема в ЄС, слід віднести до однієї з найбільш значущих проблем сучасності. Ця криза була наслідком великої чисельності біженців та переселенців із зон збройних конфліктів, ескалації конфліктів в окремому ряді держав і територій або спричинена несприятливими умовами для життєдіяльності в місцях колишнього місця проживання.

Воєнні дії, тероризм, політичні переслідування, природні катаклізми, нерівність соціального та економічного розвитку — слід вважати чинниками, які істотно впливають на міграційні процеси в умовах глобалізаційних змін сучасності. Внаслідок цих змін особливо актуальним стає питання регулювання міграційних потоків та процесів загалом.

Так як останні десятиліття постають питання стосовно негативних аспектів міграцій, зокрема: проблем на ринку праці, доступ до соціальних пільг, труднощі з асиміляцією або інтеграцією іммігрантів, загрози національній ідентичності, розвиток організованої злочинності, тероризм і т.д. У цьому контексті помітною стає навіть своєрідна еволюція загроз, пов'язаних з міграцією. Актуальності також набула проблема переорієнтації державної політики як виключно регулюючої, до такої, що здатна підтримувати баланс інтересів міждержавних і міжнародних акторів, що беруть участь в формуванні міграційного простору.

Міграція перебуває на вершині порядку денного європейської політики. Загалом, масові мігранти вважаються такими, що загрожують стабільності Союзу. Тому через взаємозалежність у сфері безпеки, яка існує між державами-членами ЄС, виникла потреба передбачити політику, спрямовану на контроль та обмеження надходжень мігрантів, а також розробка

послідовної та ефективної міграційної політики щодо зовнішнього світу. Швидкий темп розвитку міграційної кризи дає підстави вважати, що ситуація в найближчій перспективі не втратить своєї актуальності.

Життєздатність ЄС, як економічного і політичного союзу, який відповідає за забезпечення безпеки і відстоювання інтересів країн-членів і їх народів — може бути під загрозою через міграційну кризу, яка набула характеру постійного чинника, що визначає політичний, економічний, соціальний розвиток більшої частини країн Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є безпекова політика ЄС.

Предмет дослідження – міграційний вимір безпекової політики ЄС .

Мета дослідження полягає у визначенні сутності та особливостей міграційного виміру безпеки ЄС.

Відповідно до мети поставлені такі **завдання дослідження**:

- визначити стан вивчення проблеми;
- охарактеризувати джерельну базу і методологію дослідження;
- надати загальну характеристику загроз безпеці ЄС;
- визначити взаємозв'язок між безпекою та міграцією;
- розкрити міграційну політику ЄС в контексті кореляції колективного і національного аспектів безпеки;
- визначити сутність явища нелегальної міграції та її безпекові наслідки;
- з'ясувати походження та зміст кризи міграційної системи ЄС;
- визначити потенціал удосконалення міграційної політики ЄС.

Хронологічні рамки роботи. Нижньою хронологічною межею є 1990-ті роки, час виникнення Європейського Союзу. Верхня хронологічна межа дослідження – максимально наближені до сьогодення.

Географічні межі – передусім територія Європейського Союзу, але географія міграційних потоків додає також глобального виміру.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному дослідженні міграційного фактору безпеки ЄС, а саме в аналізі і

структуруванні сучасних загроз безпеці ЄС, їх загальної характеристики, взаємозв'язку між безпекою та міграцією. Запропоновано бачення взаємозв'язку нелегальної міграції та організованої злочинної діяльності, перспектив подолання міграційної кризи, що не припиняється протягом останніх років.

Науково-практична значущість полягає в тому, що дослідження є спробою виявити актуальні міграційні загрози для безпеки Євросоюзу і запропонувати можливі шляхи вирішення проблеми, зокрема протидії нелегальній імміграції в ЄС. Теоретичні напрацювання магістерської роботи можуть бути використані у наукових дослідженнях, присвячених темам міграційної кризи, нелегальної імміграції, міграційної політики ЄС, транскордонній злочинності, а також під час викладання навчальних курсів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення наукової роботи, висновки та практичні рекомендації обговорювалися на міжнародній науковій конференції «Травневі студії: історія, міжнародні відносини».

Структура магістерської роботи обумовлена метою та завданнями дослідження. Вона складається зі вступу, чотирьох розділів, одинадцяти підпунктів, висновків, списку використаних джерел та літератури (69 найменувань) й додатків. Загальний обсяг магістерської роботи становить 74 сторінок, із яких основного тексту 65 сторінок.

РОЗДІЛ 1

СТАН ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Стан вивчення проблеми

Дослідження міграційних процесів займає вагомий роль у науковому доробку сьогодення. Масштабність та інтенсивність цього суспільного явища породжує необхідність в аналізі багатьох аспектів прямо чи опосередковано пов'язаних з ним. Що більше, процеси, причини та наслідки міграції одночасно привертають значну вагу з боку багатьох різних спеціалістів: істориків, політологів, економістів, соціологів, психологів тощо. Однією з таких нетипових сфер для наукового вивчення є опрацювання проблеми щодо міграційного виміру безпеки ЄС, що значним чином об'єднує різні грані однієї тематики.

Під час дослідження було звернено увагу на роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників. Наукові праці можна умовно поділити на п'ять груп:

- 1) дослідження міграційних процесів в цілому та нелегальної імміграції зокрема;
- 2) наукові розробки з проблем міграційної політики ЄС;
- 3) роботи, присвячені європейській міграційній кризі;
- 4) наукові розробки з транскордонних питань і протидії транснаціональній організованій злочинності;
- 5) дослідження впливу міграційних процесів на безпекове середовище ЄС.

До першої групи належать праці: В. Подшивалов, Я. Крутиков, І. Кресіна, К. Гусаров, О. Ковальова, В. Косарева та ін., які вважають, що міграційні потоки призвели до кризової ситуації і зосереджують свою увагу на потребі розвитку й перебудови міграційної системи.

До другої групи відносяться такі дослідники, як Р. Ірімі, А. Кісінджер, О. Пробоїв, О. Краєвська, О. Чернега, які стверджують, що міграційна

політика європейських держав має вдосконалюватись та враховувати усі важливі суспільно-політичні, культурні та етнічні цінності, оскільки їх ігнорування призводить до міжетнічних і соціальних проблем.

До третьої групи належать такі науковці: Д. Беседа, П. Міцкевіч, Б. Цюпін, Н. Пак, О. Гречка, які зосередили увагу на міграційній кризі в ЄС та пошуку шляхів до її вирішення.

До четвертої групи входять такі науковці, як Д. Мельник, С. Філіпов, В. Корольчук, які досліджували проблеми транснаціональної злочинності і висували основні шляхи подолання проблеми.

До п'ятої групи слід віднести наступних науковців, таких як: О. Малиновська, О. Заставна, В. Мартинюк та ін., які вважають, що розглядати безпеку необхідно за кількома напрямками, виокремивши, крім воєнного, політичний, економічний, соціальний, екологічний, у контексті яких проглядатиметься міграційна проблематика, як у міжнародній площині, так у національній з усіма її наслідками, зокрема для економіки, соціальної безпеки, культури та ідентичності.

Проблематика міжнародних відносин, зокрема міграційний вимір є предметом зацікавлення багатьох науковців. Так, особливості співробітництва держав розглядають у своїх публікаціях такі вітчизняні та зарубіжні науковці: Беседа Д., Калініна А., Гусаров К., Косарева В., Пробоїв О., Пак Н., Мартинюк В., Міцкевіч П., Ірмі Р., Кісінджер А. та ін. У своїх працях дослідники вивчають особливості міжнародних комунікацій та суть міграційних процесів, які відбуваються у сучасному світі, аналізують причини виникнення міграційних явищ, оцінюють нинішні реалії, які спостерігаються на території ЄС.

Щодо взаємозв'язку між міграцією та безпекою, то можемо спостерігати віддзеркалення суспільної думки, політичної боротьби, урядових рішень. Тривалий час міграція не охоплювалася безпековим дискурсом, оскільки погляд на безпеку обмежувався, по-перше, лише безпекою держави, по-друге, загрозами геополітичного та воєнного, тобто зовнішнього характеру, тоді як

міграція розглядалася як питання внутрішніх справ. У рамках такого підходу було зрозуміло, що криза безпеки, внутрішній конфлікт чи інтервенція, масове порушення прав людини спричиняють міграції. Зворотний же зв'язок, тобто як міграція впливає на безпеку, меншою мірою потрапляв у поле зору дослідників [19].

Розширення погляду на безпеку відбулося порівняно недавно, коли після завершення «холодної війни» дедалі більше уваги почали привертати не «жорсткі», тобто воєнні, а так звані «м'які» загрози безпеці, такі, як деградація навколишнього середовища, наркоманія, злочинність, нелегальна міграція тощо. Прорив у розумінні цієї проблематики великою мірою пов'язаний з ім'ям Баррі Бузана (Barry Buzan), який запропонував розглядати безпеку за кількома напрямками, виділивши, крім воєнного, політичний, економічний, соціальний, екологічний. [48]

Системно взаємозв'язок міграції та безпеки вперше було розглянуто в роботах Мирона Вайнера (Myron Weiner), який писав, що міграція впливає на внутрішню стабільність, а також на міжнародну безпеку. Він вважав, що приплив іноземців може становити загрозу безпеці, але й вплив власних громадян також слід розглядати як загрозу. Вайнер припускав, що безпека ті міграція пов'язані між собою прямим і зворотнім зв'язком. Тому безпекові заходи держав можуть впливати на переміщення населення. [57]. М. Вайнер розглядав наслідки міграції для безпеки за чотирма напрямками: політичним, правовим, соціоекономічним, культурним. Це пояснюється тим, що прогалини в процесах міжнародної міграції призвели до загострення соціальних суперечностей, поставили під питання політичну єдність ЄС, сприяли економічним, демографічним та екологічним негативним трансформаціям. Тому враховуючи складність та багатогранність проблеми ми можемо говорити про наявний широкий інтерес до вивчення кризи міграційної системи як виклику безпеці ЄС.

Таким чином, активізація міграційних процесів зумовлює необхідність деталізації їх вивчення та глибшого аналізу напрямів міграційної політики ЄС

як наднаціонального утворення та його держав-членів, що зумовило вибір наряду наукового дослідження. Міграційні тенденції нині є надто тривожними і непередбачуваними, що викликає потребу значної уваги та глибоких наукових досліджень у напрямі вирішення проблем, які виникають у сфері міжнародних відносин. Тож можемо зазначити, що сучасний стан проблеми не має достатнього наукового розкриття, що зумовлює безперечну актуальність дослідження.

Отже, були проаналізовані дослідження, які пов'язані з загальною характеристикою міграційних процесів, загрозами нелегальної міграції, що в свою чергу достатньо широко досліджені, щодо досліджень присвячених міграційному виміру безпеки ЄС – потребують подальшого вивчення та систематизування.

1.2 Характеристика джерел

Вивчаючи зазначену проблему, використовувались різні джерела, які можна поділити на такі групи:

- документи і матеріали ЄС;
- документи і матеріали інших міжнародних організацій;
- статистичні матеріали;
- матеріали електронних і друкованих засобів масової інформації;
- довідкові видання.

До першої групи джерел відносимо Маастрихтський договір [5], який передбачав об'єднання європейської спільноти та дві інших підвалини політичної співпраці: спільну зовнішню та безпекову політику і співпрацю у сфері правосуддя та внутрішніх справ. Шенгенська угода [66], яка скасовувала паспортний і митний контроль між країнами Європейського Союзу.

До другої групи джерел належать: Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [13], мета якої полягає у сприянні співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею; Конвенція

про статус біженців [14], яка дає визначення поняття «біженець» та встановлює загальні підстави, на яких надається статус біженця. Конвенція забороняє будь-яку дискримінацію щодо біженців. Частиною прав біженці користуються на рівні з громадянами приймаючої їх країни, частиною — на тих же умовах, що й іноземці. Конвенція допускає вислання біженця в інтересах державної безпеки, але забороняє їх повернення до держави, з якої вони бігли, побоюючись переслідування.

Відомості Frontex [50], який сприяє, координує і розвиває управління європейськими кордонами у відповідності з основним законом ЄС права застосування концепції Комплексного Управління Кордонами. Агентство було створено для зміцнення і оптимізації співпраці між національними органами кордону, а також Міжнародної організації з міграції [53], яка спрямована на забезпечення врегульованого та гуманного управління міграцією, міжнародного партнерства у вирішенні міграційних питань, допомогу в пошуку практичних рішень міграційних проблем, а також на надання гуманітарної підтримки мігрантам, які її потребують, включно з біженцями, внутрішньо переміщеними особами та постраждалими від торгівлі людьми.

До третьої групи входить статистика чисельності біженців, що прибувають до Євросоюзу в 2018 році [65] та статистики міграційних потоків до поточного року [55], чисельність українських біженців в ЄС після повномасштабного вторгнення росії до України [53], за допомогою яких ми можемо робити висновки, щодо глобальності проблеми.

До четвертої групи належать такі видання, як The Washington Post, Bloomberg, Brookings та інші, які надають актуальну інформацію про стан тих чи інших проблем, зокрема про сучасні міграційні загрози для ЄС.

До п'ятої групи відноситься Справочник по європейському законодавству об убежище, границах и иммиграции [35], де є комплексний аналіз предмету дослідження, а також Міжнародне міграційне право [25], яке регулює пересування людини і зміну нею місця проживання або перебування.

1.3 Методи та методологія дослідження

Вивчення міграційних процесів пов'язано зі збільшенням соціальної значимості цього феномена в умовах глобалізації, а також з багатогранністю і складністю сучасних міграційних потоків. Тому необхідна вдосконалення і розробка теоретико-методологічних підходів до вивчення міграційних процесів через недостатнє їх вивчення в теоретичному плані. Витоки наукової уваги до Проблемі міграції та іммігрантів ми можемо побачити вже в працях мислителів, чії думки можна розглядати в якості філософських витоків осмислення проблеми, вони фактично пропонують певні підходи до концептуалізації розуміння питання в широкому суспільному контексті. одними з перших присвятили свої праці Платон і Аристотель. Пізніше ці питання порушували Т. Гоббс, Ш. Монтеск'є, І. Кант, К. Маркс, Т. Мальтус та інші філософи [23].

До проблем міграції населення зверталися в своїх роботах і великі філософи-просвітителі, і соціалісти-утопісти XVIII ст. Класична і неокласична школи також включали в сферу своїх досліджень питання міграції. Засновникам класичної наукової школи А. Сміту і Д. Рікардо належить трактування економічних чинників відтворення населення і міграції. У XIX ст. до проблем міграції зверталися основоположники марксизму, які головну увагу концентрували на міграції робочої сили, зумовленої дією капіталістичного закону народонаселення [30].

З кінця XIX ст. з'являються перші наукові роботи, присвячені безпосередньо питанням міграції, в яких, крім емпіричних спостережень, були сформульовані деякі загальні закони міграції. Дослідження проблем міграції такими західними вченими, як К. Кері, У. Ізард, Стоуффер, У. Вадіцкій, У. Алонсо, І. Лоурі, М. Грінвуд, А. Роджерс, Р. Вікерман, Л. Кастро тощо, велися на макрорівні, а Т. Хегерстрандом, Л. С'яастадом тощо, – на мікрорівні і були пов'язані, головним чином, з економічними і демографічними проблемами.

Великий внесок у вивчення міграції внесли представники неокласичної економічної школи Харріс, Торада, Страк та ін [20].

Під час дослідження було використано принцип об'єктивізму, який наполягає на тому, що міжнародні відносини мають реальний характер, а їх рушійні сили і закони не залежать від волі людини. Переважно використовувався діалектичний підхід, який полягає у цілісному сприйнятті міжнародних відносин та у розумінні взаємозумовлених та взаємопов'язаних його елементів. Здебільшого використовувалися такі прийоми, як аналіз для розчленування об'єкта дослідження на частини для кращого розуміння; структуризація для розподілу дослідження на ієрархічні компоненти та встановлення між ними зв'язків, що призводить нас до висновків; узагальнення для виділення найсуттєвіших та найзагальніших ознак у предметі дослідження. Також у ході дослідження були використані емпіричні методи, такі як: спостереження для виявлення властивостей та особливостей впливу міграції на безпеку в ЄС й в загалом причини та протидія нелегальної міграції; контент-аналіз для розуміння тенденції розвитку проблеми дослідження.

Під час написання роботи використовувалися системний, порівняльний, історичний підходи. В межах історичного підходу вивчався процес виникнення та розвитку міграційних процесів до країн Європи. Згідно з термінологічним принципом визначено основні поняття, що були використані в роботі. Системний підхід дозволив цілісно відобразити феномен кризи міграції у європейський простір у контексті глобальних міграційних процесів, виявити основні зв'язки між політичним та соціальним простором європейського світу крізь призму міграційних реалій, розглянути міграційний потік до Європи, як загрозу безпеці Європейського Союзу.

Також в процесі написання роботи використовувалися методи аналізу та синтезу – при дослідженні особливостей системи міжнародних відносин; монографічний – при викладенні послідовного матеріалу, який стосується

зазначеної теми дослідження; історичний – при характеристиці причин міграційної кризи; порівняльний – при оцінці ситуації, яка відбувалася в ЄС.

РОЗДІЛ 2

МІГРАЦІЙНИЙ ФАКТОР БЕЗПЕКИ ЄС

2.1 Загальна характеристика загроз безпеці ЄС

Сучасний порядок денний європейської безпеки відрізняє нестабільність та швидке наростання невизначеності. Причому часом за такими аспектами, які раніше не сприймалися як серйозний виклик внутрішньо-європейській стабільності та цілісності, єдності у питаннях євроінтеграції. Все це змушує сучасну Європу знову задуматися про те, яким чином відповідати на загрози, що виникають.

Потік мігрантів, що багаторазово зріс, з країн Азії та Африки не тільки загострив соціальну і релігійну напруженість, а й помітно збільшив небезпеку посилення екстремізму і тероризму. Зростання внутрішньої напруженості в ЄС веде до загострення розбіжностей у політиці. На тлі економічних складнощів у деяких країнах-членах формує принципово новий порядок денний для Європейського Союзу, який серйозно відрізняється від того, що спостерігалось ще три-п'ять років тому. Зазначені процеси змушують по-новому поглянути і на характер змін у європейській безпековій та оборонній політиці. Важливо зазначити, що в 1990-ті роки сформувалася думка про послаблення ролі традиційних загроз безпеці: пряме військове зіткнення між великими державами (включно з використанням зброї масового знищення), локальні конфлікти, політична та економічна дестабілізація окремих країн з приходом до влади радикальних політичних сил. Акцент переходить на новітні загрози, але реальність міжнародних відносин демонструє достатньо суттєву кореляцію між традиційними та новітніми загрозами безпеці. Більше того, агресивні дії росії, погрози КНР щодо Тайваню засвідчують актуалізацію загрози військових конфліктів, особливо маючи на увазі, що і РФ, і КНР є ядерними державами.

Серед ключових сучасних факторів, що підвищують чутливість ЄС до загроз безпеці, можна виділити: близькість до нових центрів загроз, які

генерують та експортують їх; сусідство з Близьким Сходом і породжені цим ризику тероризму; значно вищий рівень достатку держав ЄС порівняно із сусідніми державами [18].

Згідно з даними Eurobarometer чотири найпоширеніші виклики, з якими стикається сам ЄС, це соціальна нерівність (36%), безробіття (32%), за якими йдуть питання міграції (31%). Як і глобальні виклики, проблеми довкілля та зміни клімату також займають перше місце в списку викликів, з якими стикається ЄС, про що згадали 32% респондентів [64].

Сьогодні простежуються чотири основні тенденції розвитку сучасних загроз міжнародній та регіональній безпеці ЄС, а саме:

- розширення кола суб'єктів та носіїв загроз;
- розширення спектру загроз безпеці;
- зменшення прив'язаності загроз безпеці до певної території;
- стимулювання міжнародних конфліктів у якісно нових рисах[27].

До першої тенденції можемо віднести розширення діяльності суспільних груп, окремих одиниць і пов'язаного з цим розвитку неурядових організацій, що займаються транскордонною діяльністю, має місце виразне розширення кола суб'єктів, дії яких можуть загрожувати безпеці держав. Інтенсивний розвиток особливо парамілітарних структур, що репрезентують етнічні групи, терористичні організації, нові релігійні рухи чи структури міжнародної організованої злочинності, може призвести до втрати державами політичного контролю над зброєю, що походить з різних частин світу. Ця проблема тим більш є важливою тому, що в умовах процесів глобалізації технології виробництва зброї стають дедалі доступнішими.

До другої – розширення діапазону загроз безпеці – у таких галузях, як комунікація, транспорт, обмін інформацією, обіг капіталу, які не є самі по собі явищами, а тільки умовами, своєрідними каталізаторами функціонування багатьох інших просторів суспільного життя. Наприклад, комп'ютерний вірус може паралізувати роботу військових, економічних, фінансових, енергетичних

структур і навіть державного апарату.

Щодо третьої тенденції, то можемо зазначити, що «відтериторіювання» явищ та процесів, які функціонують у транскордонному суспільному просторі, відірвані від будь-якої конкретної, територіальної локалізації, тому існує загроза виникнення конфліктів у глобальному кіберпросторі – від кібервандалізму до кібервійни.

Четверта тенденція на відміну від інших зазначених, у яких загрози в просторовому сенсі стосуються світу як цілісного явища, показує, що конфлікти в якісно нових рисах є проявом, характерним для процесів глобалізації, фрагментації явищ і суспільних процесів. Вони мають не глобальний, а регіональний характер і суттєво відрізняються від традиційних війн чи збройних конфліктів. Існує загроза локалізованих конфліктів всередині конкретних держав, їх виділяє велика кількість транскордонних зв'язків, наприклад у вигляді найманців, консультантів, добровольців з діаспори і т.д. Це спричинює проблему відокремлення того, що є внутрішнє та зовнішнє, акту агресії та реакції на неї.

У документі «Перегляд Європейської політики сусідства» (ЄПС), оприлюдненому 18 листопада 2015 року, безпека визначена одним із пріоритетів: «новий фокус на безпеці відкриє широкий спектр нових сфер співпраці в рамках ЄПС» [51]. В цьому документі політика спрямовується на те, щоб стабілізувати ситуацію у найближчих країнах до ЄС з метою уникнення нових загроз і відсунення їх поділі від кордонів Європейсько Союзу, але документ не висуває гарантій безпеці країнам-сусідам. Можемо виділити такі основні напрямки співпраці ЄС з країнами-сусідами:

- попередження конфліктів (пропонується здійснювати шляхом їх раннього виявлення та попередження, для чого має бути розроблений постійно діючий механізм та вироблена готовність Євросоюзу адекватно і своєчасно зреагувати на нову загрозу);

- захист кордонів (убезпечує Євросоюз від потоків мігрантів, контрабанди і наркотрафіків на зовнішніх межах країн-сусідів ЄПС, не допускаючи їх до кордонів ЄС);
- протидію тероризму, радикалізації й організованій злочинності (країнам-членам пропонується посилити взаємодію у протидії фінансуванню тероризму, втягуванню молоді в терористичні й радикальні рухи, нелегальній міграції і торгівлі зброєю. . Передбачається активне залучення організацій громадянського суспільства та використати вже наявних в ЄС платформ Мережі попередження про радикалізацію (Radicalisation Awareness Network), Європолу (Europol), Євроджасту (Eurojust), підрозділів фінансових розслідувань);
- реформування сектору безпеки (допомога шляхом консультацій, підтримки безпекових програм, розвитку безпекових інституцій і можливостей та діалогу з громадянським суспільством) [20].

НАТО було створено для забезпечення безпеки своїх країн-членів. У нинішніх умовах НАТО залишається головним гарантом безпеки в Європі, на відміну від ЄС, створює саме військово-безпековий простір на своїх кордонах, залучаючи країн-партнерів до власних механізмів безпеки. Фактично сили ЄС діють у тих же регіонах, що й сили Альянсу: в Афганістані, на Балканах, в Африці, але вони були залучені вже на пост конфліктному етапі або для врегулювання криз низької інтенсивності. У Європейського Союзу немає можливостей врегулювати кризи середнього і великого масштабів, вести глобальне протистояння проти міжнародного тероризму і самостійно контролювати важливі шляхи нелегального транспортування зброї, наркотичних засобів і нелегальних мігрантів.

Безпека Європи може постати під загрозою різними способами через внутрішні та зовнішні загрози з боку державних і недержавних суб'єктів, фізичних явищ або технологічних змін і аварій. Тероризм, гібридні загрози та

організована злочинність не знають кордонів. Тому важливо підвищувати обізнаність у європейських парламентах і серед політиків, а також сприяти більшій координації між ключовими національними та європейськими агенціями. Зусилля щодо підвищення стійкості та потенціалу пом'якшення ризиків, а також досягнення більшої співпраці та координації сприятимуть якнайширшій підтримці серед європейських громадян різноманітних ініціатив щодо зміцнення європейських можливостей у сфері безпеки та оборони. Можна стверджувати, що національні парламентарі найкраще підходять для ролі просвітництва громадської думки та тиску на уряди задля вживання необхідних дій[40].

Підсумовуючи, можна зазначити, що система безпеки, яка склалась в ЄС зіткнулась з загрозливими викликами ззовні та зсередини. В першому випадку — це загроза у вигляді агресивних дій однієї сторони проти іншої, у другому — радикалізм, тероризм і збільшення масштабів нелегальної міграції. Такі нові виклики, які змінили ситуацію в ряді країн Європи, спонукали міжнародні організації, такі як ЄС, НАТО, ОБСЄ до перегляду своїх підходів до стабільності і забезпечення безпеки. Значення ЄС значно зростає в зв'язку з глобальними змінами у світі та Європі. Тому одним з головних засобів цього зростання постає виникає новий вектор європейської інтеграції — спільна політика оборони та безпеки.

2.2 Міграція і безпека: взаємозв'язок та взаємовплив

Взаємозв'язок між міграцією та безпекою віддзеркалює суспільна думка, політична боротьба та урядові рішення. Проблема міграції займає одне з ключових місць у порядку денному європейської політики. Загалом, масові та «небажані» мігранти вважаються такими, що загрожують стабільності Європейського Союзу. Тому виникла потреба передбачити політику, спрямовану на регулювання прибуття іммігрантів. Через взаємозалежність у сфері безпеки, яка існує між державами-членами ЄС, координація політики була попереднім кроком, який необхідно було

здійснити для розробки послідовної та ефективної міграційної політики щодо зовнішнього світу.

У Європейському консенсусі щодо розвитку 2017 року зазначається, що бідність, конфлікти, нестабільність і вимушене переміщення громадян глибоко взаємопов'язані і потребують узгодженого вирішення. Також підкреслюється взаємозв'язок між міграцією, сталим розвитком і стабільністю, зазначаючи, що крім нестабільності, яка є рушійною силою міграції, незаконне ввезення мігрантів і торгівля людьми також є джерелами цієї нестабільності. Міграція є одним із кількох «структурних тисків» у контексті стійкості держави, суспільства та громади в країнах-членах ЄС [45].

У міжнародно-політичній площині міграція може викликати напруженість у стосунках між державами походження і призначення, якщо мігранти або біженці є противниками пануючого на батьківщині режиму. Тим більше, що в історії досить прикладів використання біженців проти країни походження (палестинці в арабських країнах, кубинці у США). Також можемо зазначити, що для країн призначення, озброєння іноземних біженців та їх використання у власних геополітичних цілях нерідко завершувалися виникненням нових загроз, наприклад, у певний історичний період палестинські біженці перетворилися на вагомий фактор внутрішньої нестабільності в Лівані, Ємені, Йорданії тощо[19].

Однією з можливих економічних загроз міграції є погіршення ситуації на ринку праці – загострення проблеми безробіття. Це пов'язано з тим, що корінне населення сприймає мігрантів як конкурентів на ринку праці, які сприяють зниженню загального рівня заробітної плати. Оцінка впливу імміграції на економіку залежить від характеристик міграційних потоків. Так, біженці коштують державі притулку більше, ніж трудові мігранти. Нелегальні мігранти, як правило, не платять податків, не роблять внесків у соціальні фонди, проте зазвичай і не користуються соціальними послугами, оскільки не мають відповідних прав, а також побоюються бути виявленими і витвореними з держави. Загрози економічної безпеки посідають значиме

місце у сприйнятті суспільством. До економічних загроз насамперед можна віднести:

- розширення тіньової економіки, що несуть гігантські податкові втрати для держав-членів ЄС;
- зростання неконтрольованих ринків контрафактних товарів та послуг в ЄС;
- підвищення рівня контрабанди, насамперед, ресурсів і різноманітних цінностей;
- укорінення негативних тіньових практик і стереотипів в економіці[3].

Щодо зростання злочинності, воно може бути пов'язане як зі збільшенням злочинів, скоєних іммігрантами, так і злочинів на расовій чи релігійній основі проти приїжджих. Подібні злочини можна розглядати не тільки як індикатор настроїв місцевого співтовариства, а й як показник прагнення самих мігрантів стати частиною приймаючого суспільства. Присутність ризиків міграційної злочинності, їх сприйняття та оцінка представниками суспільства лежать в основі появи соціальної напруженості та є потенціалом для виникнення конфліктів між приймаючою спільнотою і мігрантами. Тому у контексті впливу міграції на соціальну безпеку особливу стурбованість викликають пов'язані з нею криміногенна та терористична загрози. Перша з них стосується наростання вуличної злочинності, особливо в районах, заселених іммігрантами, так і масштабного явища транснаціональної організованої злочинності, що займається незаконним переправленням через кордони та торгівлею людьми.

З 1990-х років міграція все частіше розглядається як загроза громадській безпеці, зокрема, через те, що вона кидає виклик культурній самобутності. Відповіді на цю загрозу, як правило, спрямовані на контроль над міграцією шляхом закриття кордонів та посилення візової політики та політики надання притулку або в односторонньому порядку, або спільно із сусідніми державами.

Міграційна ситуація в ЄС особливо складна через 27 держав-членів, Кожна з яких має проблеми національної ідентичності на додаток до загального занепокоєння соціальною ідентичністю Союзу. Романо Проді стверджував, що «Європа потребує безпеки. Зовнішня безпека має бути забезпечена за рахунок зменшення заворушень та напруженості на наших кордонах»[52]. ЄС, беручи до уваги міграційну загрозу зосередився на своїх кордонах; проте зміцнення кордонів відповідно до положень Європейської політики сусідства (ЄПС) та Шенгенської угоди, обмежуючи доступ мігрантів до ЄС, створює свої проблеми. ЄПС пропонує сусіднім країнам норми та цінності ЄС в обмін на допомогу та торговельні поступки, які можуть безпосередньо загрожувати громадській безпеці сусідніх держав, кидаючи виклик їхньому історичному почуттю ідентичності чи опосередковано, створюючи непереборну горизонтально-конкурентну ідентичність. У будь-якому випадку, захищаючи свої кордони, ЄС ризикує підірвати стабільність сусідніх країн і, отже, власну безпеку.

Міграційний фактор створює небезпеку зростання економічної та соціальної напруженості. Причиною цього є те, що дуже часто мігранти не здатні з тих чи інших причин інтегруватися в європейське суспільство і стати його повноправним членом. Вони селяться у неблагополучних районах і стають джерелом та учасниками нелегального бізнесу, «тіньової» економіки. Щодо соціальної напруженості, то великий вплив мігрантів стає гарантованим джерелом доходів організованої злочинності, що природно впливає на погіршення кримінальної ситуації в європейських містах, що, у свою чергу, підриває безпеку соціальної сфери життя європейського суспільства.

Тому напруга в суспільстві навколо міграції далеко не завжди є її наслідком, а виникає в результаті інших причин. Поясненню цієї ситуації може прислужитися теорія сек'юритизації, що була сформована в рамках Копенгагенської школи досліджень безпеки Оле Вевером (Ole Weaver) [68]. Відповідно до неї, чи дійсно становить міграція потенційну загрозу чи ні,

значення немає. Важливо, що вона сприймається як загроза внаслідок постійного її згадування впливовими політичними акторами в контексті безпеки. За одним з визначень, сек'юритизація – це позиціонування в політичному дискурсі якоїсь проблеми як проблеми національної безпеки, іноді із свідомою метою запровадження політичних заходів, спрямованих на прийняття більш жорстокої політики держави у відповідній сфері.

У сфері культури та ідентичності міграція може розглядатися як загроза базовим цінностям суспільства, тобто його безпеці, внаслідок різниці культур прибулого і місцевого населення, порушення мігрантами узвичаєних культурних норм. Нерідко щодо мовно, релігійно, культурно відмінних людей виникають упередження, формуються забобони, що ще більше посилює негативне сприйняття суспільством мігрантів. Прояви расизму та ксенофобії, у свою чергу, можуть загрожувати внутрішній стабільності держави, трансформуватися в загрози особистій безпеці людей.

Важливо зазначити, що на дестабілізацію внутрішньої ситуації в ЄС також впливає свідоме використання зовнішніми гравцями міжнародної політики міграції. Наприклад, потік біженців з Близького Сходу включав невелику кількість бойовиків «Ісламської держави», які видавали себе за шукачів притулку, а потім брали участь у нищівних терористичних атаках, які Європа пережила в 2015 і 2016 роках, і особливо в нападах на Париж у листопаді 2015 року, коли загинуло 130 осіб[58]. Також можемо привести приклад, коли ЄС запровадив санкції проти президента Білорусі Олександра Лукашенка (щоб покарати його за викрадення журналіста з рейсу Ryanair), він у відповідь застосував стратегію використання мігрантів у рамках «гібридної війни». Білорусь доставляє мігрантів з Іраку та Сирії до Білорусі, а потім, після прибуття, відправляє їх до польського та литовського кордонів. Білоруські військові за допомогою техніки намагалися зняти польські прикордонні стовпи та дротяну огорожу. Вони використовували лазери, щоб польські війська не могли бачити, що відбувається, стріляли холостими снарядами і навіть озброювали мігрантів світлошумовими гранатами.

Не можемо не згадати й про президента Туреччини Реджепа Тайїпа Ердогана, який успішно шантажував ЄС, заявивши, що зупинить велику кількість мігрантів, які загрожують Європі. Лукашенко явно намагався побачити, чи зможе він вдатися до такого ж трюку. Звідси його рішення переманити мігрантів до Білорусі[48].

Також росія часто використовує міграційну політику для ведення геополітичних баталій. Дослідження Міжнародної організації з міграції, показало, що 6,5 мільйонів людей були переміщені в Україні уже через місяць війни. Це було на додаток до 3,5 мільйонів осіб, які втекли з країни та були визнані біженцями [53]. Але важливо зауважити, що масштаб і швидкість напливу та велика кількість тих, хто повертається, є безпрецедентною, навіть якщо світовий досвід показує, що біженці ніколи не повертаються у тому масштабі, в якому прибули. Численність репатріантів зумовлена мирною прикордонною територією, великою кількістю роз'єднаних сімей, оскільки чоловікам у віці 18-60 років заборонено залишати Україну, та довірою до повторного в'їзду до ЄС [55]. Після вторгнення росії в Україну російські законодавці узгоджували підхід росії до громадянства з геополітичними цілями москви. Близько 350 тисяч українців прямували до росії, згідно з даними ООН [53]. путін ухвалив численні укази, які надають безвізовий доступ іноземцям з будь-яким паспортом з України, а також скасовують спрощену візову процедуру. Пропозиція путіна про безвізовий доступ стала сигналом для інших країн, що росія захистить понад 75 тисяч іноземних студентів в Україні, які походять з Індії, Центральної Азії, Африки та Китаю. росія, ймовірно, розраховувала на підтримку у відповідь з боку цих країн, деякі з яких утрималися (Індія та Китай) або не голосували (Марокко) за пропозицію Генасамблеї ООН 2 березня, засудити напад росії на україну. Іноземні студенти, як стверджував путін, були заручниками українських сил у східноукраїнських містах Харкові та Сумах після того, як російські війська перейшли в Україну. Путін позиціонував себе як рятівника, підтримуючи тісний контакт із прем'єр-міністром Індії Нарендрою Моді, доки студентів

зрештою не евакуювали до центральної України. Таким чином, використання одноразового президентського указу свідчить про те, що проголошена прихильність росії цим студентам є значною мірою символічною [63].

Європа має низку проблем, зокрема радикалізацію мусульманської молоді, загрозу тероризму, приплив біженців та економічні навантаження на країни-члени ЄС. росія не є ініціатором жодної з цих проблем, але вона їх ускладнює. Так наприклад в Європі бачать причетність росії до зростання міграційної кризи, звинувачуючи Кремль у загостренні антимусульманських настроїв на користь правих партій у крихкий для Європейського Союзу момент. Проросійські партії отримали вплив у Словаччині, Греції, Угорщині, Франції та інших країнах. Вони, як правило, підтримують послаблення інституцій Європейського Союзу та виступають за тісніші зв'язки з Росією, зокрема через скасування санкцій [62].

Отже, на сьогоднішній день міграція вважається стратегічним питанням для Європи, тобто вона може мати вплив на безпеку та стабільність. Розглядаючи загрозу безпеці, небажаний приплив осіб із третіх країн слід контролювати та обмежувати. Відповідно, в управлінні міграцією були прийняті обмежувальні політики, зміцнення кордонів для запобігання тероризму та організованій злочинності, підвищення рівня цієї теми як важливого аспекту зовнішньої політики ЄС, жорсткість міждержавних процедур. Через взаємозалежність у сфері безпеки, з якою стикаються держави, а також через безперервні та масивні потоки, спричинені зовнішніми факторами, європейські держави визнали корисним співпрацювати між собою, щоб розділити тягар управління міграцією та підвищити свою безпеку [39].

Таким чином, найбільшу загрозу безпеці ЄС несе нелегальна міграція, яка є причиною ряду проблем, оскільки викликає:

- деформацію соціальної, демографічної, територіальної структур суспільства;
- загострення конкуренції на місцевих ринках праці та житла;

- зіткнення етнічних стереотипів та норм поведінки;
- криміналізацію суспільства;
- виникнення осередків соціальної напруженості;
- зростання ксенофобії та екстремізму;
- зростання захворюваності на соціальні хвороби тощо.

На підтвердження цього можна навести позицію Спеціального доповідача ООН Франсуа Крепо «На жаль, у контексті міграційної політики Європейського союзу нелегальна міграція здебільшого розглядається як загроза безпеці, якій потрібно запобігти» [33]. З огляду на вище сказане, можемо проблему «міграції і безпеки в ЄС» в аналітичному відношенні розділити на дві підпроблеми: безпеки самих людей, які утворюють міграційні потоки та безпеки європейського суспільства та держав-членів ЄС, які зачіпаються міграційними потоками. Стає очевидним, що зв'язок міграції з безпекою – двосторонній. При цьому і з точки зору безпеки мігрантів, і з точки зору безпеки будь-якого середовища, яке вони залишають або в яке впроваджуються, надзвичайно велике значення мають структурні характеристики міграції.

2.3 Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Євросоюзу

Незважаючи на всі спроби нормативного та інституційного врегулювання питання міграції та спробами боротьби з незаконною міграцією, залишаються наявними деструктивні явища у економічному, суспільному, культурному, політичному житті держав-членів ЄС.

Ключовим моментом у становленні нормативного регулювання міграційних процесів у ЄС було підписання Договору про створення Європейського Союзу (Маастрихтської угоди) [5], відповідно до положень якого встановлювалося, що будь-який громадянин держави-члена є громадянином ЄС, з цього випливає можливість вільного пересування і обрання місця проживання по всій території Європейського Союзу. Наступним кроком у формуванні європейського міграційного простору було

підписання Шенгенських домовленостей у 1995 році [66]. Розуміючи, що некерована хвиля мігрантів може стати проблемою в майбутньому, європейським вищим керівництвом був прийнятий Амстердамський договір. Ключовим аспектом цього договору було положення, що наділяло повноваженнями інституціям ЄС приймати нормативні акти, які були обов'язковими для держав-членів в міграційній сфері. А Лісабонський договір, прийнятий у 2007 році, значно розширив повноваження інституцій ЄС у сфері міграційної політики. У 2008 році Європейська комісія провела аналіз ситуації, яка склалася у міграційній сфері ЄС, та було сформовано основні принципи імміграційної політики: створення якісного та прозорого нормативного підґрунтя забезпечення легальної імміграції; відповідність імміграції потребам ринку праці; взаємна довіра та справедливий розподіл обов'язків між державами-членами [31].

У 2015 році Європейською комісією було запропоновано систему заходів щодо вдосконалення міграційної політики Європейського Союзу. По-перше, було прийнято рішення про посилення присутності ЄС у світі. Підкріплювалося це рішення Планом дій з боротьби з контрабандою мігрантів на 2015-2020 роки, яка закріплює стимуляцію правоохоронної і судової діяльності, вдосконалення процесу збору та обміну інформацією про мігрантів, зміцнення співпраці з країнами, що не входять в ЄС, для боротьби з нелегальною міграцією. Був також змінений Шенгенський кодекс про кордони 2006 року відповідно до положення Європейської комісії від 15 березня 2017 року. Реформа ввела обов'язковий регулярний контроль абсолютно всіх осіб, які перетинають кордони Європейського Союзу. У зв'язку зі зростаючою загрозою тероризму в ЄС були прийняті нормативно-правові акти – Система інформації і авторизації поїздок в ЄС (ETIAS) і Система в'їзду-виїзду (EES). Система інформації та авторизації поїздок в ЄС, яка використовується у разі безвізових поїздок, повинна з'ясувати в кожному конкретному випадку, чи становить іммігрант небезпеку для ЄС. А Система в'їзду-виїзду покликана збирати відомості про в'їзд або виїзд іммігрантів і стати інструментом,

доступним для прикордонних служб ЄС [6]

Загалом, незважаючи на прийняті нормативно-правові акти, спільна політика серед держав-членів ЄС залишається проблемною, що означає, що ті досягнення, яких змогли домогтися держави (наприклад, створення Шенгенської зони), знаходяться під загрозою.

Для окреслення проблеми зростання кількості, активізації некерованих міграційних процесів був уведений термін «міграційна криза». Міграційну кризу можна охарактеризувати як стан, за якого з різних причин збільшується потік легальних і нелегальних мігрантів і біженців на території держав або наднаціональних утворень, що викликає ряд труднощів в урядів, призводить до трансформацій у звичному укладі корінного населення [6]. До причин міграційної кризи в ЄС дослідники відносять таке:

- 1) збройні конфлікти в країнах Африки і Близького Сходу;
- 2) економічну нестабільність в цих регіонах;
- 3) масове безробіття;
- 4) інформаційну революцію – володіння іммігрантами інформацією про можливість воз'єднання сімей, про процедуру набуття статусу біженця в країнах ЄС ;
- 5) природні катаклізми, що загрожують здоров'ю та життю і які спостерігаються на території багатьох східних країн;
- 6) високу ймовірність опинитися в епіцентрі воєнних дій [6].

Критичний період зростання незаконних перетинів кордону ЄС було зафіксовано у 2015 році (пік європейської міграційної кризи) під час якого було виявлено понад 1,8 мільйонів незаконних перетинів кордону [54]. Усі міграційні потоки біженців та нелегальних мігрантів доцільно розділити за чотирма напрямками:

- 1) Східносередземноморський маршрут (Eastern Mediterranean route);
- 2) Західносередземноморський маршрут (Western Mediterranean route);
- 3) Західноафриканський маршрут (Western African route);

4) Центральносередземноморський маршрут (Central Mediterranean route) [37].

Таким чином, основні потоки нелегальної міграції, біженців та осіб без громадянства прямують до ЄС з країн Близького Сходу та Африки. Для зменшення інтенсивності міграційних потоків за цими маршрутами ЄС запровадив комплекс заходів, що загалом передбачають посилену фінансову підтримку країн проміжної дислокації для підвищення їх потужностей щодо стримування інтенсивних нелегальних міграційних переміщень (застосування тактики «міграційного щита»); фінансування громад в країнах проміжної дислокації для мінімізації соціальної напруженості і компенсації збитків від неконтрольованих міграційних потоків; посилення прикордонних регіонів ЄС; проведення спільних навчань для прикордонних інституцій між ЄС та країнами проміжної дислокації.

Збільшення числа іммігрантів, що спостерігається останніми роками, має кілька наслідків для внутрішньої безпеки ЄС:

- Безпека іммігрантів. Часто, намагаючись потрапити до Європи нелегальними способами, мігранти та біженці наражають себе і своїх дітей на небезпеку.
- Безпека комерційних судів. Зростаючий попит на незаконний перетин мігрантами кордонів ЄС сприяв використанню з цією метою комерційних судів, при цьому міграція стала багатомільйонним бізнесом.
- Безпека всередині ЄС. З огляду на величезну кількість іммігрантів, які перетинають кордон, державні прикордонні органи не в змозі перевіряти базову інформацію про тих, хто в'їжджає, відповідно, це призвело до нелегальної міграції [6].

Слід також привернути увагу до того, що з нелегальними мігрантами нерідко асоціюються загрози для життя громадян ЄС. В першу чергу це пов'язано із зростанням злочинності. На фоні зростання злочинності все більшого поширення набуває діяльність організованих угруповань. Одночасно

саме функціонування такої кримінальної мережі провокує появу незаконного бізнесу (хоча і досить прибуткового) – організацію контрабандного перевезення мігрантів з третіх держав, торгівлю людьми та інші деструктивні явища. Також неконтрольований наплив нелегальних мігрантів провокує соціальне розшарування суспільства, зростання ксенофобії, екстремізму та тероризму. Культурна сфера також зазнає особливо негативного впливу, оскільки відбувається поява замкнених етнічних общин – представників спільнот, що приїхали із третіх країн, ісламізація за рахунок напливу громадян з мусульманських держав. Виникнення такого культурного розшарування спричиняє негативні наслідки для ЄС: поява прихованих конфліктів, що згодом можуть спровокувати міжетнічні конфлікти; поступова втрата європейських культурних цінностей за рахунок швидкого розмивання міжкультурних кордонів між представниками різних національностей [31].

Міграційна політика ЄС направлена на регулювання усіх видів міграції населення, у тому числі і комплекс дій щодо біженців та осіб без громадянства. Проте, сучасні міграційні виклики, в першу чергу, міграційна криза ЄС у 2015 році, визначили необхідність якісного вдосконалення затверджених положень міграційної політики ЄС. Особливої уваги потребують такі напрями міграційної політики ЄС як забезпечення контролю та процедури легалізації осіб без громадянства, своєчасне вживання превентивних заходів щодо зменшення негативного впливу зон міграційного напруження, розроблення механізму мінімізації негативного впливу від міграції біженців, осіб без громадянства та інших мігрантів під час глобальних викликів людства, зокрема пандемій, забезпечення механізму асиміляції біженців та осіб без громадянства, які перебувають на території ЄС, вдосконалення механізмів співпраці між ЄС, регіонами проміжної дислокації та регіонами-центрами формування міграційних потоків, забезпечення дієвої координації зусиль між країнами ЄС щодо провадження спільної міграційної політики [37].

Без вироблення єдиного підходу до міграційних та візових питань будь-які заходи міграційного контролю можуть бути обійдені шляхом в'їзду

потенційного мігранта на терени ЄС через країну з більш сприятливим правовим режимом. Тому визначальним при цьому є дотримання двох основних принципів: гарантування безпеки країн ЄС і припинення нелегальної міграції. Зусилля у сфері вироблення єдиної міграційної політики спрямовані на врегулювання таких завдань:

- уніфікацію міграційної політики ЄС на інституційному рівні у сфері процедур та правових норм;
- візові питання та контроль на кордонах;
- питання щодо надання притулку;
- питання щодо легальної та нелегальної міграції [14].

Уніфікація міграційної політики передбачає систематизацію всередині структур ЄС усіх міграційно-політичних рішень та забезпеченні послідовності процедур, покладених на інституційні структури, на основі чіткого розподілу повноважень між ними.

Таким чином, міграційна криза – багаторівнева проблема, вирішення якої неможливе без спільних зусиль усієї європейської спільноти. Непорушні права людини, яких ЄС безумовно має дотримуватись, суперечать гаслу видворення мігрантів. Позиція національних держав все більше посилюється щодо іммігрантів, які порушують громадський порядок і нав'язують свій спосіб життя, що неминуче призводить до обмеження їх прав. Отже, врегулювання міграційних потоків та переселення біженців можливо при зміні напрямку політики Європейського Союзу, але тоді можливі обмеження прав і свобод корінного населення.

Отже, вирішення має бути комплексним, а міграційна політика має враховувати вплив історичних, політичних, культурних та етнічних факторів. Міграційна політика ЄС оперативно реагує на виклики, які постають перед нею, хоча не завжди є превентивною попереджувальною.

РОЗДІЛ 3

КРИЗА МІГРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЯК ВИКЛИК БЕЗПЦІ ЄС

3.1 Нелегальна імміграція: сутність явища та ефект міграції

Міграція є складним і комплексним соціальним явищем, існування і перебіг якого зумовлені дією цілого комплексу чинників, а саме: соціально-економічного (що породжує трудову, професійну і так звану «інтелектуальну» міграції), демографічного (що спричиняє статево-вікову диференціацію міграційних потоків та істотно впливає на кількість населення як у країні походження, так і в країні-реципієнті), політичного (що породжує існування такої специфічної категорії, як біженці та особи без громадянства), етнокультурного (що слугує причиною геноциду, репатріації) характеру [1]. Таким чином, спостерігаємо, що міграція сприймається як ризик економічний, і навіть цивілізаційний, культурний і релігійний.

Причини сучасного «переселення народів» в країни Європейського Союзу можна класифікувати за різними підставами:

1) Політичні біженці, які були вимушено покинути свої домівки. Перш за все, це пов'язано з тими іноземцями, які пережили в своїх державах війни, хаос і безвладдя.

2) Економічні мігранти, які переїжджають в зв'язку з нижчим рівнем життя, складної соціально-економічної ситуації в своїх державах.

Саме відсутність робочих місць і низький рівень економіки дає поштовх населенню на переселення в інші, більш забезпечені і розвинені держави [2].

Мігрантів з менш розвинених країн привертає вищий рівень заробітної плати, європейські стандарти і умови життя. Традиційно, зменшення населення певної країни внаслідок масової нелегальної еміграції вказує на сукупність несприятливих і небезпечних умов для життя громадян всередині їхньої країни, що унеможлиблює підтримання і задоволення найнеобхідніших життєвих потреб, тому спричинює збільшення кількості нелегальних мігрантів

у країни з високими життєвими стандартами й зумовлює посилення міграційних процесів загалом у світовому господарстві.

У міжнародному праві виділяють дві форми міжнародної міграції – законна і незаконна міжнародна міграція, які тісно переплетені між собою. Так, особи, які законно в'їхали в іноземну державу, але відмовляються покинути її після закінчення терміну дії візи, стають незаконними мігрантами. Що стосується законної міграції, то у ряді держав успішно проведені програми легалізації незаконних мігрантів. У цих країнах незаконні мігранти одержують дозвіл на перебування і трудову діяльність [26].

Незаконна міграція характеризується тим, що її суб'єкти залишають країни постійного проживання і проникають на території інших держав без офіційного дозволу. Незаконною міграцією є незаконне переміщення через державний кордон, тобто поза пунктами пропуску або з приховуванням від прикордонного та митного контролю, при використанні підроблених документів, візи (або без візи), самостійно чи за допомогою третіх осіб, а також проживання на території країни без належного дозволу компетентних державних органів [29, с.132].

У політичній сфері нелегальна міграція може виступати як пряма загроза безпеці країни, її геополітичним інтересам і міжнародному авторитету. Проблема регулювання міграційних процесів, як потенційна загроза національної безпеки країни, стає вельми актуальною в зв'язку з:

- масштабністю міграційних потоків;
- загострення і збільшення міжнаціональних конфліктів;
- недотримання мігрантами законодавства приймаючої країни і як наслідок повільний процес інтеграції мігрантів до приймаючої співтовариство;
- зростання злочинності, загострення криміногенної обстановки в країні;
- недотримання мігрантами встановлених норм поведінки і культурних традицій;
- загроза терористичних актів;

- посилення соціальної напруженості в приймаючому суспільстві;
- навантаження на ресурси країни - забезпечення прибувають людей продовольством, житлом, вирішення соціальних проблем;
- погіршення психологічного клімату і взаємини з іншими країнами та ін.

З одного боку, міграція при несприятливій демографічній ситуації в країні може компенсувати дефіцит трудових ресурсів, забезпечивши тим самим, економічне зростання, а з іншого боку, в сучасному світі міграція населення набула стихійного характеру і проблеми, пов'язані з міграційними потоками, знаходяться в центрі уваги керівників багатьох країн і всього світового співтовариства в цілому.

Інші аспекти зв'язків між міграцією та безпекою також можуть бути висвітлені через визначення компонента безпеки, який може бути поставлений під загрозу внаслідок міграційних рухів. Іншими словами, ми можемо спробувати визначити, які цінності, захищені як компоненти безпеки, можуть бути під загрозою міжнародної міграції та її наслідків.

- 1) соціальна стабільність може бути під загрозою, коли приплив іммігрантів поєднується із зростанням ксенофобії, відсутністю інтеграції;
- 2) міжнародна міграція може вплинути на демографічну безпеку (високі темпи еміграції можуть поглибити процес зниження і старіння населення, особливо в країнах Центральної та Східної Європи);
- 3) міжнародна міграція може становити ризик для культурної ідентичності, що може бути проілюстровано на прикладі так званої «головної хустки» у Франції або зростанням популярності екстремістських правих партій у відповідь на високий рівень імміграції;
- 4) міжнародна міграція може становити загрозу для системи соціального забезпечення та філософії держави добробуту - люди можуть бути не готові платити високі податки, якщо вони не відчують, що інші роблять те ж саме і мають ті самі цінності, які справедливі у випадку економічно неактивних іммігрантів та шукачів притулку, які живуть на соціальних виплатах (Goodhart

2004);

5) міжнародна міграція може становити ризик для внутрішньої безпеки, що ілюструється, наприклад, за рівнем злочинності серед іммігрантів, які є вищими, ніж серед корінного населення; міжнародні злочинні мережі, що займаються наркотиками та зброєю; торгівля людьми терористами, використання терористами нелегальних каналів міграції для проникнення в іншу країну [47, с.8].

Слід також зазначити, що ЄС має сухопутний кордон із 21-ою державою. Близько 2/3 зовнішніх кордонів Європейського Союзу з тих чи інших причин можуть вважатися «проблемними», оскільки через них пролягають маршрути наркотрафіку, доставки різних видів контрабанди та нелегальної імміграції. Значний вплив незаконних іммігрантів є загрозою безпеці ЄС. Він викликає:

- деформацію соціальної, демографічної, територіальної структур суспільства;
- загострення конкуренції на місцевих ринках праці та житла;
- зіткнення етнічних стереотипів та норм поведінки;
- криміналізацію суспільства;
- виникнення осередків соціальної напруженості;
- зростання ксенофобії та екстремізму;
- зростання захворюваності на соціальні хвороби [17].

Отже, проблеми, які спричинені проблемою міграції в європейських країнах, змушують ЄС до більш тісної співпраці з метою боротьби з негативними наслідками міграції.

Міграція навіть однієї окремо взятої людини - досить складний процес, який приносить економічну вигоду організаторам нелегальних переправлень. У 8-10% випадків пересуванню мігрантів допомагають, а іноді і ініціюють контрабандисти і злочинні угруповання, які надають досить широкий вибір таких послуг, як транспорт, підробка документів або навіть допомогу в отриманні справжніх, перевезення, рішення проблем з прикордонниками

тощо. Контрабандисти в транзитних країнах ведуть координовану роботу з контрабандистами в країнах походження, супроводжуючи мігрантів [27]. Слід зазначити, що десятки тисяч мігрантів роблять спроби обійти служби прикордонного контролю і нелегально проникнути на територію ЄС.

Незаконна міграція має вагоме значення у структурі міграційних потоків. Вона є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці держави. Така міграція є однією з причин зростання злочинності, поширення небезпечних захворювань, розвитку підпільного ринку праці, виникнення напруженості у відносинах між державами.

3.2 Загрози нелегальної міграції

Про проблему нелегальної міграції можна почути все частіше: політики визнають складність керування нею, а вчені, зазначають, що не існує жодної єдності у розумінні її сутності, немає єдиних підходів до її вивчення. Важливим завданням кожної держави є регулювання процесів міграції та боротьба з нелегалами. За останні кілька років у багатьох країнах відбулися економічні, політичні та соціальні зміни, що спричинило збільшення чисельності вимушених мігрантів. Міграція населення є однією з найважливіших проблем народонаселення і розглядається не тільки як просте механічне пересування людей, а як складний суспільний процес. Великомасштабні внутрішньодержавні та міждержавні переміщення населення у різних формах є одним із проявів інтернаціоналізації та лібералізації господарського та соціально-культурного життя людства, а також наслідків гострих міжнаціональних протиріч, прямих зіткнень між країнами та народами.

Світові міждержавні міграційні процеси ХХІ ст. характеризуються постійною високою мобільністю. Негативною тенденцією таких процесів є зростання, часом лавиноподібне, кількості нелегальних мігрантів. Причинами, що спонукають особу переміщуватися між державними кордонами без

дотримання встановлених вимог можуть бути і прагнення працевлаштуватися (трудова міграція), і возз'єднатися з родиною, і отримати притулок та статус біженця. Зовнішня нелегальна міграція безпосередньо впливає на основи економічного, соціального та політичного життя держави, може стати приводом для демографічної кризи, а також створити живильне середовище для розвитку як національної, так і транснаціональної злочинності [8, с.57].

Проблема надмірного припливу нелегальних мігрантів може стати загрозою національній безпеці. Поширення, насамперед в середовищі нелегальних мігрантів, кримінальних відносин, у свою чергу, може жити ксенофобські настрої серед частини представників титульної нації.

Небезпеку становить довгострокова й тривала імміграція, особливо якщо іммігранти дотримуються етнічних, культурних, релігійних поглядів і традицій, що істотно відрізняються від поглядів більшості населення. Масовий приплив мігрантів становить загрозу етнічній, релігійній і мовній структурі суспільства, його єдності. Без продуманої системи заходів щодо інтеграції міграція лише загострює конфлікт цінностей, боротьбу за ресурси між мігрантами і корінним населенням країни [15].

В свою чергу, нераціональні та неконтрольовані потоки міграції становлять загрозу безпеці країни та її територіальній цілісності. Масове явище незаконної міграції сприяє зростанню правопорушень серед іммігрантів. Не маючи чіткого правового статусу, доступу до повноцінного медичного обслуговування, прагнучи уникнути контактів із правоохоронними органами, незаконні іммігранти опиняються у положенні маргіналів і стають на шлях скоєння злочинів або жертвами насильства та злества. Нелегальна імміграція небезпечна ще за двома обставинами: злочинністю нелегальних іммігрантів та віктимністю (результативністю процесу). Нелегальна міграція за своєю суттю явище латентне, що в більшій мірі визначається її конспіративністю. Остання обставина використовується диверсійно-терористичними структурами, причому принцип конспіративності поширюється як до держави донора, так і до реципієнта [9]. Тому вчинені

злочини несуть за собою погіршення криміногенної обстановки, провокують загострення у суспільстві конфліктів на етнічному ґрунті, підривають суспільний лад та безпеку в країні. Вплив організованих злочинних груп на функціонування політичних інститутів країни, а також на формування її зовнішньої та внутрішньої політики підриває довіру населення до державних інститутів, а також породжує зневіру у здатності чинного уряду виконувати свої функції. Виїзд людей, який супроводжується нелегальною імміграцією, створює умови для порушення державних кордонів та законодавства тих чи інших держав, що є серйозною загрозою демократії.

Варто зазначити, що багато вихідців з країн Близького Сходу не хочуть вчити мову приймаючої країни, селяться в анклавів, які нерідко криміналізуються. Крім того, більшість мігрантів є мусульманами, а тому вони прагнуть нав'язати свої культурні та релігійні особливості: вже надходили пропозиції ввести в законодавство ряду європейських країн норми шаріату [4]. Неврегульована міграція призводить до серйозних порушень прав людини, моральних та правових деформацій, стимулює зростання злочинності, стає сферою діяльності транснаціональної організованої злочинності. За своїми масштабами проблема цього типу міграції значно більша, ніж бізнес торгівлі людьми [21, с. 52].

Прибуваючи в країну, мігранти погоджуються на будь-які умови, але з часом стають дискримінованою меншістю, для якої закриті численні можливості. Така ситуація сильно сповільнює процес їхньої інтеграції в нове суспільство, сприяє протестним, зокрема, екстремістським ідеям та «етнічній» злочинності.

Більшість держав-членів Європейського Союзу є багатонаціональними, й багатокультурними, хоча іноді неохоче сприймають це різноманіття. Імміграційна політика та управління етнокультурним різноманіттям стали ключовими питаннями як на національному рівні, так і в процесі інтеграції до Європейського Союзу. ЄС в цілому просуває позитивний підхід до інтеграції іммігрантів, який спирається на європейську ідею «єдності в різноманітті» і

охоплює весь спектр питань, пов'язаних з економічною, соціальною, культурною та політичною інтеграцією іммігрантів. Проте, спільний підхід ЄС все ще наближається до певного типу мультикультуралізму, в якому акцент робиться на іммігрантах, які здатні зберігати і практикувати свою культурну приналежність і віру [11].

Кількість тих, хто шукав та шукає щастя в Європейському Союзі, привело до змін у його етнонаціональній та релігійній палітрі. Нелегальна міграція є злочином, який створює проблеми для забезпечення правового порядку в державі. Стрімкий розвиток та розширення географічних меж нелегальної імміграції пояснюється різноманітними факторами економічного та політичного характеру. Нелегальна міграція займає вагомий відсоток у структурі міграційних потоків.

Від того, як розвиватимуться міграційні процеси, якими вони приймуть вектор руху, залежить не тільки політична стабільність та територіальна цілісність країни, але також соціальний та економічний розвиток, рівень життя населення, реалізація національних та геополітичних інтересів, участь у світовому поділі праці та, зрештою, раціональна інтеграція країн у світову економіку. Загалом нелегальна імміграція тягне за собою багато негативних наслідків, зокрема в економічній сфері це несплата податків і платежів до бюджетних фондів, зростання вивезення капіталу з країни, зростання безробіття та розширення тіньової економіки. У соціальній сфері незаконна міграція створює проблеми із забезпеченням населення послугами охорони здоров'я, деформацію етнографічної структури. Також велика небезпека полягає в тому, що неконтрольовані потоки іммігрантів становлять загрозу безпеці країни шляхом формування терористичних угруповань.

Таким чином, джерелами нелегальної імміграції є громадянські війни, бідність, кліматичні зміни. Профілактика і пом'якшення цих загроз займають важливе місце в міграційній стратегії ЄС. У нинішній переломний момент історії ЄС, коли сумніви і песимізм підривають надії на краще майбутнє Європи, міграція виявилася тим викликом, який вимагає надзвичайно

впевнених дій. ЄС необхідно надати своїй міграційній політиці більше амбітності і підкреслити тим самим політичну природу цього виклику, відповідь на який занадто часто намагаються звести до простого набору технічних заходів.

3.3 Транснаціональна організована злочинність і нелегальна імміграція

Природа транснаціональної організованої злочинності постійно змінюється. Потоки торгівлі людьми, незаконного обігу вогнепальної зброї і наркотиків різко зростають в районах конфліктів і також різко скорочуються. Кінець холодної війни, скорочення числа і зниження гостроти громадянських воєн, поступальний рух глобалізації – все ці чинники мали непередбачений вплив на організовану злочинність.

Для оперування поняттям «транснаціональна злочинність» необхідно передусім усвідомити його зміст. У кримінології термін «транснаціональна злочинність» використовується в тих випадках, коли злочинні дії, правочини чи схеми порушують закони більш ніж однієї держави. У юридичній літературі міжнародні злочини розглядаються як злочини проти миру та безпеки людства та становлять підвищену небезпеку для всього людства. Отже, транснаціональні злочини – це діяння, передбачені національним кримінальним законодавством, які завдають шкоди двом чи більше державам чи інтересам юридичних чи фізичних осіб двох і більше держав [10]. *Транснаціональна злочинність* - одна з форм злочинності; негативне, відносно масове, соціально-правове явище, що складається з сукупності скоєних за певний період злочинів, які завдають шкоди двом або більше державам або інтересам юридичних або фізичних осіб двох і більше держав, відповідальність за які передбачено у нормах національного кримінального законодавства, а також осіб, які їх вчинили[10].

Згідно з даними ООН транснаціональні організовані злочинні групи прагнуть використовувати законну діяльність у злочинних цілях. Способи,

якими вони отримують прибуток, стають все більш креативними. Оскільки організовані злочинні групи об'єднуються у все більш складні мережі, що охоплюють земну кулю, злочини стають все більш транснаціональними, а типи злочинів, які вони можуть вчинити, стають різноманітними. З'являються нові загрози глобальній безпеці, а це означає, що люди можуть ставати жертвами організованої злочинності дедалі ширшою кількістю способів. ООН наводить перелік з 19 видів (форм) транснаціональної злочинної діяльності, серед них: міжнародний тероризм, торгівля людьми, особливо жінками та дітьми, торгівля людськими органами, незаконний обіг хімічних та ядерних речовин, незаконна торгівля зброєю, незаконний обіг наркотиків, викрадення та контрабанда автомобілів, нелегальна міграція (незаконне переправлення мігрантів), корупція, розкрадання та незаконний експорт культурних цінностей, незаконна торгівля об'єктами флори та фауни, комп'ютерні злочини, розкрадання інтелектуальної власності, піратство, легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, фальшивомонетництво, підробка цінних паперів тощо.

Незаконне ввезення мігрантів - це сприяння незаконному перетинанню кордонів або незаконного проживання з метою вилучення фінансової або іншої матеріальної вигоди. Цією злочинною діяльністю нерідко займаються організовані злочинні мережі, які, вважаючи цю діяльність бізнесом.

Основними проблемами, що обумовлюють криміналізацію суб'єктів міграційних процесів є:

1. Обрання організаторами нелегального переправлення способів, вкрай небезпечних для життя і здоров'я мігрантів.

2. Агресивне ставлення населення приймаючих країн до мігрантів.

Причинами цих проблем, а по суті злочинів, пов'язаних з організацією нелегальної транскордонної міграції є:

2. Високий рівень прибутковості цього виду злочинної діяльності (з Лівії відправляється до 20 човнів на тиждень, сирійці сплачують до 2,5 тис. доларів, марокканці - до 1,5 тис. доларів, жителі Гани, Єгипту, Еритреї, Іраку,

Сомалі - до 1 тис. доларів), що забезпечує корисливу мотивацію організаторів незаконного переправлення [16].

3. Збройні конфлікти та (або) надскладна суспільно-політична та соціально-економічна обстановка у державах регіону, що обумовлює бажання людей будь-яким способом виїхати до Європи [ДОДАТОК А].

Традиційні ієрархічно організовані злочинні групи в умовах тиску з боку правоохоронних органів виробили «клітинну структуру», аналогічну тій, яка спостерігається у терористичних груп, і що складається з невеликих мереж, які проводять роботу [ДОДАТОК А].

В результаті існуючої в світі нерівності і обмежувальної імміграційної політики багато осіб з регіонів, що розвиваються, бажають ризикнути своїм життям і скористатися існуючими в багатших країнах можливостями. Оскільки зробити це в законному порядку вони не в змозі, вони часто вдаються до послуг організованої злочинності, причому в умовах посилення імміграційного контролю роблять це ще більш часто. Оскільки подібні послуги носять незаконний характер, плата за них практично повністю контролюється організаторами торгівлі при повсюдних зловживаннях, особливо в тих випадках, коли перевезення здійснюється контрабандно [24].

У кримінологічній науці поставлена проблема, так званої кримінальної міграції, тобто міграції, яка пов'язана зі злочинною діяльністю. Кримінальна міграція сприяє комунікації і згуртуванню злочинців, формуванню стійких організованих злочинних угруповань [16]. Незаконне ввезення мігрантів - це добре організований бізнес, пов'язаний з переміщенням людей по всьому світу за нелегальними маршрутами через злочинні мережі і групи.

Організовані злочинні групи можуть пропонувати мігрантам пакет послуг по незаконному перевезенні, а в дорозі з ними поведуться відповідно тією ціною, яку вони платять організаторам. В процесі незаконного ввезення їх права часто порушуються, їх можуть пограбувати, звалтувати, побити, вимагати від них викуп або навіть залишити вмирати в тих випадках, коли організатори стикаються з дуже високим ризиком. Багатьох організаторів

незаконного ввезення зовсім не турбує, якщо мігранти потонуть в морі, помруть від зневоднення в пустелі або задихнуться в контейнері. Щорічно ця діяльність приносить мільярди доларів. У 2009 році прибуток від незаконного ввезення 3 млн. мігрантів з Латинської Америки до Північної Америки склала близько 6,6 млрд. дол. США, а роком раніше незаконне ввезення в Європу 55 000 мігрантів з Африки приніс 150 млн. доларів США [34]. За перші десять місяців 2022 року, за попередніми підрахунками, на зовнішніх кордонах Європейського Союзу було виявлено 281 тисячу нелегальних перетинів зовнішнього кордону. Це на 77% більше, ніж за аналогічний період минулого року, і є найвищим показником з 2016[50]

Подібно до інших видів організованої злочинності стоять за цією злочинною діяльністю групи, які розширюють свої операції за рахунок зміни маршрутів в спробі вийти на інші ринки і обійти каральні заходи держав. Деякі групи об'єднуються або налагоджують партнерські відносини, тим самим розширюючи географічний обхват своєї діяльності і розмах злочинної діяльності. Деякі злочинні групи ставляться до мігрантів виключно як до одному з багатьох товарів, який можна контрабандно ввозити поряд з наркотиками і вогнепальною зброєю, а оскільки незаконне ввезення мігрантів є високоприбутковим бізнесом з відносно низькою ймовірністю виявлення, ця злочинна діяльність вельми приваблива для злочинців [24].

У 2018 році кількість виявлених нелегальних пунктів перетину кордону досягла свого найнижчого рівня за п'ять років, але міграційний тиск залишався відносно високим на зовнішніх кордонах ЄС, повідомляє звіт про аналіз ризиків Frontex до 2019 року[45]. Загальна цифра впала на 27% порівняно з минулим роком до 150 114 і була на 92% нижче піку міграції 2015 року [45]. Також згідно з даними Європолу, у 2017 році держави-члени повідомили про подальше зниження рівня виявлення незаконного перетинання кордонів на зовнішніх кордонах ЄС. Це являє собою зменшення на 60% у порівнянні з 511 047 виявленнями у 2016 році (і зменшення на 89% порівняно з 1,8 мільйонами виявлення у розпал міграційної кризи у 2015 році) [47].

У доповіді GI-TOC (Global Initiative Against Transnational Organized Crime) [51] пропонується дев'ять рекомендацій: три структурні – для довгострокових змін, три пріоритетні – для найбільш серйозних проблем, три стартові – для негайного та ефективного початку роботи. У структурних рекомендаціях наголос зроблено на гібридний підхід до боротьби з організованою злочинністю. Дії повинні бути спрямовані як зверху вниз, так і знизу вгору: потрібно розробити всеосяжні стратегічні заходи у відповідь на міжнародному рівні, а також залучити до роботи рядових членів суспільства і покращити глобальну звітність про незаконні ринки. Пріоритетні рекомендації передбачають більш відкритий діалог про наркополітику, рішучу боротьбу з негативним впливом на екологію з боку корпорацій та миру злочинності, а також зниження рівня насильства за рахунок демілітаризації правоохоронних органів та покращеного захисту громадських лідерів та журналістів.

Таким чином, нелегальна міграція, існування злочинних угруповань є суттєвою проблемою для багатьох країн світу. Від нелегальної міграції переважно страждають країни-члени ЄС. Небезпека нелегальної міграції, передусім, полягає в тому, що вона є яскраво вираженим криміногенним фактором, тому що, навіть мігранти, які законно прибули до країни-реципієнта схильні до здійснення різного роду правопорушень, ніж корінне населення країн. Транснаціональна організована злочинність становить пряму загрозу внутрішній безпеці всіх держав-членів ЄС. Через свій транснаціональний характер такого роду злочини не можуть бути припинені кожною окремою державою. Це потребує цілеспрямованого та всебічного підходу, включаючи оперативне застосування механізмів міжнародного співробітництва. У той же час злочинні організації та окремі кримінальні елементи як у Європі, так і за її межами постійно змінюють місця свого знаходження, демонструючи здатність об'єднувати зусилля та діяти транскордонно у всіх частинах Європи, дедалі більше ускладнюючи проведення розслідувань та подальшого кримінального переслідування в окремих державах-членах.

РОЗДІЛ 4 ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ ІММІГРАЦІЇ В ЄС

4.1 Принципи і механізм боротьби з нелегальною імміграцією

Проблеми нелегальної міграції в міжнародному контексті виражена досить гостро вже тривалий час, практично у всіх державах світу дана проблема стала складним моментом в здійсненні міграційної політики. Нелегальна міграція має транснаціональний характер, в зв'язку з чим ефективну протидію цьому явищу буде можливою тільки за умов об'єднання зусиль міжнародної спільноти. Боротьба з таким глобальним явищем, як транснаціональна організована злочинність, вимагає партнерських відносин на всіх рівнях.

Боротьба з кримінальною міграцією – особливий напрямок правової політики багатьох сучасних держав світу. Незважаючи на заходи, щодо захисту кордонів, забезпечення правопорядку, ситуація на кордонах ЄС не змінюється. Положення мігрантів не поліпшується, країни-учасниці заявляють про нездатність приймати всіх мігрантів, які прибувають. Проблеми транскордонної злочинності, а також заходів протидії цьому негативному явищу детально досліджуються ООН, Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом, Міжнародною організацією з міграції тощо.

Незаконна міграція відповідно до міжнародних документів проявляється в двох видах діянь. Перше – незаконне ввезення мігрантів – означає забезпечення з метою одержання, прямо або побічно, будь-якої фінансової або іншої матеріальної вигоди, незаконного в'їзду в будь-якій державі будь-якої особи, яка не є її громадянином або не проживає постійно на його території. Друге – незаконний в'їзд – означає перетин кордонів без дотримання необхідних вимог для законного в'їзду в приймаючу державу [16, с. 144].

Міжнародною спільнотою вироблено певні стратегічні принципи своєї протидії транснаціональній організованій злочинності, до яких належать:

- запобігання, що реалізується для подолання основних причин цього явища здійсненням певних визначених дій (заохочення соціальних і політичних прав, верховенства права та демократичних реформ; упровадження заходів запобігання політичному невдоволенню населення, а також організованої злочинності; зменшення масштабів злиднів і безробіття; сприяння припиненню процесу розпаду держав);

- публічність, що полягає в широкому застосуванні заходів просвітницького спрямування та здійсненню публічних громадських обговорень проблем, пов'язаних із транснаціональною організованою злочинністю;

- співпраця з різноманітними міжнародними організаціями та правоохоронними органами, здійснювана на засадах глобальної взаємодії у межах верховенства права та законності, пошанування громадянських свобод і прав людини та громадянина (особливо це стосується діяльності у цьому напрямі правоохоронних органів, обміну розвідувальними даними між державами, а також здійснення фінансового контролю);

- розроблення універсальної міжнародної конвенції з питань співпраці у справі протистояння транснаціональним злочинам і здійсненні кримінального правосуддя, розроблення двосторонніх й багатосторонніх угод, підготовки до прийняття типових документів і стандартів з метою використання на національному, регіональному та міжрегіональному рівнях, ратифікація і виконання міжнародних домовленостей [15, с.225].

В цілому заходи проти нелегальної міграції можна розділити на п'ять категорій:

1. Зміцнення кордонів, в тому числі із застосуванням комп'ютерних технологій, а також проведення відповідної візової політики.

2. Заходи, щодо посилення санкцій проти організаторів нелегальної міграції. Все більше країн відповідно до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, розглядають ці злочини в рамках кримінального кодексу. Передбачені суворі міри покарання, зокрема у

Великобританії до 14 років позбавлення волі, в Канаді - до довічного ув'язнення.

3. Посилення контролю за перебуванням іноземних громадян, а саме контроль за ринком праці, більш суворі перевірки шлюбів на предмет їх фіктивності, тощо.

4. Міжнародне співробітництво у сфері протидії незаконній міграції, а саме договори щодо спільної охорони кордонів.

5. Посилення процедур депортації нелегальних іммігрантів. Процес депортації є одним із головних заходів впливу на нелегальних мігрантів. Однак цей захід має іноді зворотний негативний ефект. Загроза депортації змушує нелегальних мігрантів ретельніше ховатися, через що вони потрапляють у велику залежність від роботодавців або контрабандистів. До того ж депортація - це дорога міра, тому чисельність депортованих і чисельність затриманих нелегальних мігрантів значно різняться [8].

Протидія транснаціональній економічній злочинності може здійснюватися декількома шляхами:

- 1) шляхом викриття нелегальної господарської діяльності та юридичних осіб, що здійснюють прикриття такої діяльності;
- 2) шляхом запобігання перевезенню відповідної продукції через кордони різних держав;
- 3) шляхом перекриття каналів переведення грошей за таку господарську діяльність.

Для запобігання злочинності необхідно залучати населення, громадські організації, а не тільки правоохоронні органи. Особливе значення мають спільні дії або їх координація, без чого правоохоронні органи різних держав не можуть успішно боротися з окремими видами організованої злочинності, і, насамперед, наркобізнесом і нелегальною торгівлею зброєю [15, с.224].

Незважаючи на те, що Європейський Союз має у своєму розпорядженні розгалужену систему органів і механізмів: Європейське агентство з охорони зовнішніх кордонів країн-членів Європейського Союзу (Frontex), Європейська

дактилоскопія (Eurodac) — це база даних відбитків пальців Європейського Союзу для ідентифікації шукачів притулку та тих, хто нелегально перетинає кордон, Шенгенська інформаційна система другого покоління (SIS-II) – найбільша інформаційна система громадської безпеки в Європі, яка забезпечує обмін інформацією між національним прикордонним контролем, Візова інформаційна система (VIS) – передбачає умови та процедури для надання даних про візи між країнами Європейського союзу та асоційованими країнами. Щодо механізмів (амністія, повернення, реадмісія) для запобігання та протидії нелегальним міграційним потокам, сучасна міграційна криза довела, що на сьогодні в ЄС відсутня як єдина стратегія у сфері міграції, так і єдине розуміння цієї проблеми серед держав-членів об'єднання. Впливовим інструментом боротьби з нелегальною міграцією в ЄС є політика повернення. Зазвичай для участі в програмі добровільного повернення заяву можуть подати дві категорії іноземців: іноземці, які подали заяви на міжнародний захист, а судовий розгляд у їх справі перебуває в черзі або отримали негативне рішення, або коли вони відмовилися від статусу біженця.

З метою адаптувати правила до сучасних викликів, пов'язаних із міграцією, Європейський Парламент 5 липня 2018 року ухвалив регламент про створення Європейської системи авторизації і інформації про подорож (ETIAS). Формально вона розроблена в межах галузі прикордонного контролю. Але фактично нова система, яка почне працювати у 2021 році, розв'яже ще кілька завдань: дасть змогу скоротити кількість процедур і поданих заявок до Шенгенського простору, призведе до посилення прикордонного контролю країн ЄС, сприятиме виявленню та скороченню злочинності і тероризму, зміцнить політику візової лібералізації ЄС та перешкоджатиме незаконній міграції.

У сфері управління кордонами важливим реформуванням стало ухвалення пакету законопроектів, які отримали назву «Розумні кордони» (smart borders). Ця реформа передбачає створення єдиної інформаційної системи реєстрації в'їзду та виїзду. Нова нормативна база створює основу для

впровадження автоматичної системи прикордонного контролю (Automated Border Control System), що складається з двох компонентів: системи самостійної реєстрації – сукупності технічних пристроїв, за допомогою якої здійснюються всі або деякі види прикордонного контролю щодо фізичних осіб, і електронного пункту пропуску – спеціальної апаратури, керованої за допомогою електронних засобів, за допомогою якої здійснюється перетин зовнішнього кордону. На думку Комісії, реалізація проєкту «Розумні кордони» допоможе полегшити процедуру проходження зовнішнього кордону для законослухняних осіб й одночасно зробити її неприступною для нелегальних іммігрантів.

23 вересня 2020 р. Європейська Комісія представила новий Пакт щодо міграції та надання притулку. Новий механізм передбачає всеосяжний підхід до всіх аспектів міграції, стосується управління на кордонах і забезпечує більш чітку узгодженість внутрішньої і зовнішньої політики ЄС. Він буде сприяти досягненню балансу між принципом справедливого розподілу відповідальності і принципом солідарності. Серед основних новел можна зазначити обов'язковий огляд осіб, що в'їжджають в ЄС (перевірка здоров'я, особистості і безпеки), а також прискорену процедуру проходження кордону для прохачів притулку з швидким поверненням тих, хто відповідний дозвіл не отримав. Важливою зміною також є скорочення терміну для визнання біженців, які мають право отримати довгостроковий правовий статус до трьох років законного проживання замість п'яти. Крім того, має бути запроваджений незалежний моніторинг дотримання прав людини щодо мігрантів [41].

Таким чином, інтернаціоналізація організованої злочинності кинула міжнародному суспільству небачений раніше за масштабами виклик. Для більш ефективного міжнародної співпраці в цій сфері міжнародна спільнота прагне прийняти єдину стратегію, тактику, скоординувати державні заходи, спільно протистояти транснаціональній організованій злочинності і нелегальній міграції. На сьогодні європейські інститути (насамперед Єврокомісія) продовжують шукати збалансований підхід до боротьби з

міграційною кризою. І хоча новий Пакт про міграцію та надання притулку має компромісний характер і, найімовірніше, не зможе кардинально врегулювати всі суперечності та труднощі в зазначеній сфері, він є безумовним доказом того, що Європейський Союз рішуче налаштований на розроблення єдиної стратегії до розв'язання проблеми міграції та надання притулку.

4.2 Перспективи удосконалення міграційної політики ЄС

В сучасних реаліях міграційна політика в європейських країнах є важливим чинником забезпечення національної безпеки держав Європейського Союзу. Адже саме від виваженої міграційної політики залежить політична, економічна та соціальна стабільність у суспільстві і саме на основі соціально-економічних показників розвитку країни можна оцінювати силу чи слабкість окремої держави як європейської спільноти зокрема, так і світу загалом.

Якщо говорити безпосередньо про вплив транснаціональної злочинності на теренах Європейського Союзу, то слід зауважити, що в контексті протидії даній загрозі важливою є роль Європейської мережі запобігання злочинності (EUCPN). Головною метою є створення платформи для країн-членів ЄС для обміну досвідом, знаннями та практичними навичками в сфері запобігання злочинності. Це повинно сприяти підвищенню рівня захисту та безпеки для громадян ЄС [39].

У лютому 2018 року державами-членами була прийнята нова багаторічна робоча програма (2018-2020) для Європейської мережі адміністративного підходу до боротьби з серйозною та організованою злочинністю (ENAA). Її метою є стимулювання та сприяння неформальній мережі контактних пунктів, компетентних у сфері адміністративних заходів, спрямованих на подолання злочинних угруповань, беручи до уваги національні потреби та особливості ситуації [37].

Протидію транснаціональній злочинності також здійснює Європейський інститут із запобігання злочинності й контролю над нею (HEUNI). Він був заснований в 1981 р. і є тією ланкою, що об'єднує мережу інститутів, які діють у рамках Програми ООН із запобігання злочинності і кримінальної юстиції. Інститут проводить конференції, організовує курси підвищення кваліфікації практичних працівників кримінальної юстиції, публікує тематичні збірники наукових праць, у яких висвітлюються результати останніх досліджень, проведених ученими інституту й науковцями інших європейських країн [57].

Вагомий внесок у процес боротьби із транснаціональною злочинністю на сьогоднішній день робить Європол. Це правоохоронна організація Європейського Союзу, яка проводить кримінальні розслідування. Її головним завданням є надання допомоги правоохоронним органам держав-членів ЄС в боротьбі з організованою злочинністю. Завданням Європолу є підвищення ефективності компетентних органів держав-членів та сприяння співпраці між ними в зростаючому переліку сфер (запобігання та боротьба з тероризмом, незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми, злочини, що пов'язані з нелегальною імміграцією тощо) [40].

У 2017 році було проведено декілька операцій, зокрема: Large-scale joint action day (LS-JAD) та Joint action day dual, перша з яких була направлена на такі сфери злочинності, як торгівля людьми, наркотиками, організована злочинність. Під час операції було заарештовано і затримано 692 особи. Вилучено 267 кг кокаїну, 19 кг амфітаміну, 228 автомобілів і т.д. Було розпочато 594 нових розслідувань (2 у зв'язку з торгівлею кокаїном, 373 у торгівлі синтетичними наркотиками, 17 у сприянні нелегальній імміграції). Виявлено 84 випадки шахрайства з документами, а також 94 підозрюваних у сприянні нелегальній імміграції і 102 підозрюваних та 1 074 жертв торгівлі людьми, серед яких 36 були неповнолітніми. Joint action day dual, під час якої митні органи країн-членів ЄС об'єднали зусилля з поліцією та прикордонниками на національному рівні. Зібрані під час JAD Dual розвідки

дозволили ініціювати 11 нових і підтримку 13 поточних розслідувань кримінальних мереж, залучених до контрабанди мігрантів [43].

З метою підтримання безпеки на зовнішніх кордонах держав-учасниць Євросоюзу, а також боротьби з незаконною міграцією у 2004 році в рамках ЄС була заснована Європейська агенція управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах (FRONTEX) з місцезнаходженням у Варшаві. Розпочала вона свою діяльність 1 травня 2005 року. До основних завдань FRONTEX належать:

- координація оперативного співробітництва між державами-учасницями в сфері управління зовнішніми кордонами;
- підготовка аналітичних матеріалів стосовно загальних та особливих ризиків порушення кордонів;
- надання допомоги державам у професійній підготовці національних кадрів, задіяних в охороні зовнішніх державних кордонів;
- проведення досліджень в сфері охорони та нагляду за зовнішніми кордонами;
- надання оперативної і технічної допомоги державам, які зіткнулися з певними неординарними випадками на своїх зовнішніх кордонах [37].

З часу розширення мандату Frontex розширено діяльність щодо боротьби з транскордонною злочинністю та допомоги запобіганню терористичним атакам. Збір та обробка персональних даних осіб, які нелегально перетинають зовнішні кордони для використання Європолем та національними правоохоронними органами, є лише одним з прикладів. Агенція також відіграє більш центральну роль у забезпеченні міграції. Держави-члени все частіше звертаються по допомогу у координації нелегальних мігрантів, невдалих шукачів притулку або осіб, які виїжджають за межі країни, до їхньої країни походження. Кількість репатріантів зросла за останні кілька років до близько 14 000 у 2017 році лише з 3500 у 2015 році. В даний час Frontex підтримує майже 10% всіх ефективних доходів від ЄС [50].

Таким чином, злочинність у країнах сучасної Європи має яскраво виражений транснаціональний характер. Здебільшого транснаціональні злочини вчинюються транснаціональними організованими злочинними групами, які діють на території всієї Європи і спеціалізуються майже у всіх сферах злочинної діяльності залежно від своєї національної приналежності, території діяльності тощо. Транснаціональна злочинність є багатограним явищем, кожна інституція ЄС у боротьбі з нею має свою специфіку, але спільним є те, що всі вони спрямовані на ліквідацію загрози і підвищення рівня безпеки в світі й в ЄС зокрема.

Особливу небезпеку стала представляти незаконна міграція, так як неконтрольовані переселенські процеси чинять негативний вплив на економічну, політичну і соціально-демографічну обстановку, виступають одним з істотних детермінантів транснаціональної злочинності, є його сприятливою, живильним середовищем. Нелегальна міграція впливає на велику кількість аспектів, особливо на національну безпеку й економічний розвиток. Нелегальна міграція є протизаконною й соціально небезпечною, що загрожує економічним інтересам і громадській безпеці. Вона може слугувати причиною зростання злочинності, виникнення нестабільності й напруженості між державами.

Серед пропозицій, щодо урегулювання проблеми запропонованих аналітичним центром Carnegie Europe – ЄС має зосередити ресурси на тому, щоб, закриваючи шляхи нелегальної міграції створити ефективні механізми швидкого опрацювання заяв прохачів притулку та розселення й інтеграції мігрантів у суспільствах. ЄС, насамперед, повинні працювати із тими країнами, з яких втікають люди, для того щоб викоринити причини і джерела проблем. Серед пропозицій також було: спрямування фінансів на допомогу біженцям повернутися на облаштуватися на батьківщині [36].

П. Міцкевіч зазначає три взаємопов'язані напрями, щодо вирішення даної проблеми:

- проведення заходів щодо протидії нелегальній міграції з урахуванням економічних вигод, що впливають з політики контрольованих міграційних потоків;
- створення спільної міграційної політики з країнами транзиту та походження, включаючи політику повернення, протидія явищу нелегальної імміграції до ЄС, в рамках якої будуть враховуватися умови країн походження та транзиту, а також можливості фінансування заходів, що обмежують нелегальну міграцію та боротьбу з торгівлею людьми;
- створення та підтримка процесів розвитку в країнах походження та транзиту мігрантів, особливо тих, які спрямовані на протидію корінним причинам міграції, у тому числі «створюючи можливості для отримання та усунення бідності в країнах та регіонах походження, відкриваючи ринки та сприяючи економічному зростанню, належному управлінню та захисті прав людини» [59, с.122] Відповідно, для врегулювання проблеми нелегальної міграції повинна здійснюватися широка співпраця з країнами транзиту та походження іммігрантів.

Важливим є й те, що країни ЄС мають створити умови для асиміляції мігрантів, що передбачає реалізацію спеціальних навчальних заходів для відпрацювання мовних навиків мігрантів, отримання професій, на які є попит в Європі, вивчення культурних особливостей європейців [31, с. 93].

Організація міжнародного співробітництва з протидії транснаціональній організованій злочинності у майбутньому має здійснюватися за таким алгоритмом:

- розробка теоретичних положень щодо організації міжнародного співробітництва;
- прийняття відповідної нормативної правової основи для міжнародного співробітництва з протидії транснаціональній організованій злочинності;
- практична реалізація і контроль за розвитком міжнародного співробітництва;

- розгляд питання про розробку загально правової Конвенції ООН про протидію транснаціональній організованій злочинності.

Для боротьби з міграцією, особливо в кризових ситуаціях, потрібен не лише спільний бюджет, спільна позиція, але, перш за все, чітка середньо- та довгострокова стратегія. Для того щоб керівництво могло прогнозувати тенденції потоків на коротко-, середньо- та довгострокову перспективи та відшовхуючись від цього примати рішення, стратегія повинна передбачати дії європейців на декілька років. [28 с.32].

Отже, були застосовані наступні заходи для вирішення проблеми, які пов'язані з неконтрольованим зростанням міграції населення та осіб без громадянства у ЄС: швидке фінансове та матеріальне посилення правоохоронних та силових агенцій Євросоюзу, відновлення прикордонного контролю у країнах Шенгенської зони, посилення боротьби з нелегальними перевізниками мігрантів, розгортання мережі центрів прийому біженців та таборів тимчасового притулку, тощо. Міграційна політика має передбачати таку систему заходів як: правові, адміністративні, організаційно-фінансові заходи та забезпечення інформацією від урядових структур та громадських організацій і об'єднань упорядкування міграційного простору.

Варто також зазначити, що країни ЄС мають вдосконалювати і ще більшою мірою створювати умови для початку асиміляції мігрантів, що передбачає, отримання професій, на які є попит в Європі, вивчення культурних особливостей європейців, а також реалізацію спеціальних навчальних заходів, зокрема мовних курсів. Такі методи допоможуть мігрантам швидше і простіше асимілюватися у приймаючій країні. Враховуючи багатогранність, складність і неоднозначність наслідків міжнародної міграції, виникає необхідність розроблення системи превентивних заходів країнами, яким найбільше загрожує притік нелегальної міграції, а також вимагає від них конкретних заходів щодо регулювання міграційних потоків. Важливим є попередження і стримування нелегальної міграції шляхом фінансування країн третього світу,

а саме створення та підтримка процесів розвитку в країнах походження та транзиту мігрантів.

ВИСНОВКИ

Міжнародна міграція стала важливою складовою міжнародного порядку і фундаментальною основою, яка формує нову суспільну реальність цілого світу. Як глобальне явище, вона сьогодні впливає на всі держави світу, робить їх місцем походження, прийому або транзиту для мігрантів. Інтерес до міграції особливо зріс, коли вже навіть на міжнародному рівні стали відчутними її суспільно-політичні наслідки. Посилення уваги до вивчення проблематики міграційного виміру безпеки Євросоюзу пов'язано з помітним виходом на поверхню утворених загроз. Прогалини в процесах міжнародної міграції призвели до загострення соціальних суперечностей, поставили під питання політичну єдність ЄС, сприяли економічним, демографічним та екологічним негативним трансформаціям. Тому враховуючи складність та багатогранність проблеми ми можемо говорити про наявний широкий інтерес до вивчення кризи міграційної системи як виклику безпеці ЄС. Таким чином, активізація міграційних процесів зумовлює необхідність деталізації їх вивчення та глибшого аналізу напрямів міграційної політики ЄС як наднаціонального утворення та його держав-членів, що зумовило вибір напрямку наукового дослідження.

Вивчаючи зазначену проблему, використовувались різні джерела, такі як: законодавчі документи, статистичні документи, періодичні видання, а також довідкові матеріали. Увагу також було приділено роботам іноземних та вітчизняних дослідників, які досліджували міграційні процеси в цілому та нелегальну імміграцію зокрема (В. Подшивалов, Я. Крутиков, І. Кресіна, К. Гусаров, О. Ковальова, В. Косарева та ін.), вважаючи, що міграційні потоки призвели до кризової ситуації і зосереджують свою увагу на потребі розвитку й перебудови міграційної системи. Були вивчені роботи дослідників щодо проблем міграційної політики ЄС (Р. Ірмі, А. Кісінджер, О. Пробоїв, О. Краєвська, О. Чернега), які вважають, що міграційна політика європейських

держав має вдосконалюватись та враховувати усі важливі суспільно-політичні, культурні та етнічні цінності, оскільки їх ігнорування призводить до міжетнічних і соціальних проблем. Наступна група дослідників зосередили увагу на міграційній кризі в ЄС та пошуку шляхів до її вирішення (Д. Беседа, П. Міцкевіч, Б. Цюпін, Н. Пак, О. Гречка). Були проаналізовані наукові розробки з транскордонних питань і протидії транснаціональній організованій злочинності (Д. Мельник, С. Філіпов, В. Корольчук). Також увагу було приділено дослідженням, які стосувалися впливу міграційних процесів на безпекове середовище ЄС (О. Малиновська, О. Заставна, В. Мартинюк та ін.), ця група науковців вважає, що розглядати безпеку необхідно за кількома напрямками. Зокрема військовий, політичний, економічний, соціальний та екологічний.

В зв'язку з тим, що сучасний порядок денний європейської безпеки відрізняє нестабільність та швидке наростання невизначеності постає низка новітніх загроз системі міжнародної безпеки всіх рівнів, що потребує координації спільних зусиль держав, міжнародних інститутів і світової спільноти для протидії їм. Імігранти, які стрімко прибувають з країн Азії та Африки не тільки загострюють соціальну й релігійну напруженість, а й призводять до посилення екстремізму і тероризму. Серед ключових сучасних факторів, що підвищують чутливість ЄС до загроз безпеці, можна виділити: близькість до нових центрів загроз, які генерують та експортують їх; сусідство з Близьким Сходом і породжені цим ризики тероризму; значно вищий рівень достатку держав ЄС порівняно із сусідніми державами. Безпека Європи може постати під загрозою різними способами через внутрішні та зовнішні загрози. Тероризм, гібридні загрози та організована злочинність не знають кордонів. Тому що Європейська система безпеки зіткнулась з новими небезпечними викликами, які загрожують їй як ззовні у вигляді агресивних дій однієї сторони проти іншої, так і з середини – тероризм, радикалізм, масштабна нелегальна міграція.

Завдяки транснаціональному характерові, зростаючій динаміці та

впливові на різні сфери життя, міграція дедалі частіше сприймається як явище, що становить серйозний виклик звичній парадигмі впевненості та порядку, тобто національній, суспільній, особистій безпеці. Взаємозв'язок між міграцією та безпекою віддзеркалює суспільна думка, політична боротьба, урядові рішення. У Європейському консенсусі щодо розвитку 2017 року зазначається, що взаємозв'язок між міграцією, сталим розвитком і стабільністю, зазначаючи, що крім нестабільності, яка є рушійною силою міграції, незаконне ввезення мігрантів і торгівля людьми також є джерелами цієї нестабільності. Міграція є одним із кількох «структурних тисків» у контексті стійкості держави, суспільства та громади в країнах-членах ЄС. У міжнародно-політичній площині міграція може викликати напруженість у стосунках між державами походження і призначення, якщо мігранти або біженці є противниками пануючого на батьківщині режиму. Однією з можливих економічних загроз міграції є погіршення ситуації на ринку праці – загострення проблеми безробіття. Це пов'язано з тим, що корінне населення сприймає мігрантів як конкурентів на ринку праці, які сприяють зниженню загального рівня заробітної плати. Щодо зростання злочинності, воно може бути пов'язане як зі збільшенням злочинів, скоєних іммігрантами, так і злочинів на расовій чи релігійній основі проти приїжджих. Міграційний фактор створює небезпеку зростання економічної та соціальної напруженості. Причиною цього є те, що дуже часто мігранти не здатні з тих чи інших причин інтегруватися в європейське суспільство і стати його повноправним членом. У сфері культури та ідентичності міграція може розглядатися як загроза базовим цінностям суспільства, тобто його безпеці, внаслідок різниці культур прибулого і місцевого населення, порушення мігрантами узвичаєних культурних норм. Тому на сьогоднішній день міграція вважається стратегічним питанням для Європи, тобто вона може мати вплив на безпеку та стабільність.

Міграційна політика Європейського союзу залишається серйозною проблемою в контексті безпеки країн Європейського союзу. Неможливість

обмежити міграційний тиск погіршує міжнародні відносини між державами-членами і викликає розбіжності між лідерами, які блокують швидкі й ефективні рішення щодо повернення незаконних мігрантів на їхню батьківщину. Міграційний криза – багаторівнева проблема, вирішити яку без злагоджених зусиль неможливо. У конфронтацію з гаслами про видворення мігрантів вступають непорушні права людини, курс на підтримку яких був проголошений ЄС. Позиція національних держав стосовно мігрантів, що порушують громадський порядок і нав'язують свій спосіб життя, стає більш жорсткою, що, безумовно, веде до обмеження прав мігрантів. Тому для ефективного подолання міграційної кризи необхідно насамперед взяти колективних заходів, які мають на меті подолання двох протиріч: переконати всі країни Європейського Союзу діяти разом у сфері міграції, де кожна з них зможе самостійно захищати не тільки європейські, а й свої національні інтереси.

Сучасні міграційні тенденції, які спричинили значний потік нелегальних мігрантів до країн Європейського Союзу є складним і комплексним соціальним явищем, існування і перебіг якого зумовлені дією цілого комплексу чинників. У політичній сфері нелегальна міграція може виступати як пряма загроза безпеці країни, її геополітичним інтересам і міжнародному авторитету. Міграція може підірвати соціальну стабільність країн-членів ЄС, коли приплив іммігрантів поєднується із зростанням ксенофобії, відсутністю інтеграції. Високі темпи еміграції можуть поглибити процес зниження і старіння населення. Також міжнародна міграція може становити ризик для культурної ідентичності і для внутрішньої безпеки, що ілюструється, наприклад, за рівнем злочинності серед іммігрантів, які є вищими, ніж серед корінного населення. Тому можемо зазначити, що нелегальна імміграція є соціально небезпечним, шкідливим, протизаконним явищем, яке реально загрожує економічним інтересам і громадській безпеці держави.

Важливим завданням кожної держави є регулювання процесів міграції та боротьба з нелегалами в зв'язку з тим, що світові міждержавні міграційні

процеси ХХІ ст. характеризуються постійною високою мобільністю. Негативною тенденцією таких процесів є зростання, часом лавиноподібне, кількості нелегальних мігрантів. Небезпеку становить довгострокова й тривала імміграція, особливо якщо іммігранти дотримуються етнічних, культурних, релігійних поглядів і традицій, що істотно відрізняються від поглядів більшості населення. Виїзд людей, який супроводжується нелегальною імміграцією, створює умови для порушення державних кордонів та законодавства тих чи інших держав, що є серйозною загрозою демократії. Від того, як розвиватимуться міграційні процеси, якими вони приймуть вектор руху, залежить не тільки політична стабільність та територіальна цілісність країни, але також соціальний та економічний розвиток.

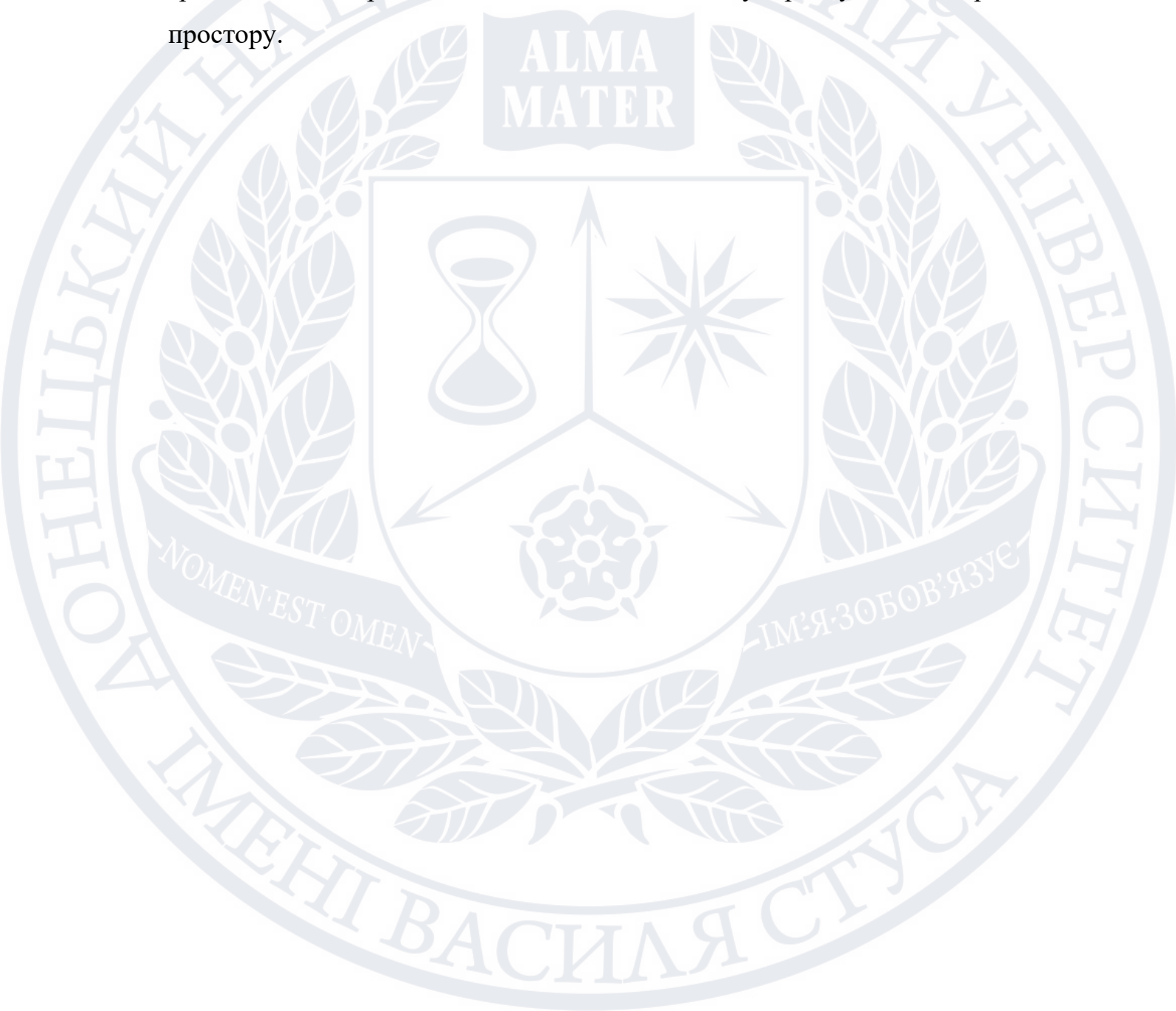
Однією з рис сучасної організованої злочинності є вихід за межі національних кордонів і набуття масштабного, міжрегіонального або міжнародного характеру за рахунок кооперації організованих злочинних груп, що діють у різних регіонах і сферах суспільної діяльності. Тобто сьогодні організована злочинність це суспільно небезпечне явище, яке виражається в існуванні відносно великих, стійких та керованих кримінальних структур, що займаються особливо небезпечними видами злочинної діяльності з корисливих мотивів у національному і міжнародному масштабі. Таким чином, транснаціональна організована злочинність в сучасних умовах швидко адаптується до нових умов і постійно удосконалює засоби та методи злочинної діяльності, тому ефективна протидія транснаціональної організованої злочинності потребує належної державної політики та постійного удосконалення теоретичних знань та практичних навичок працівників правоохоронних органів.

Підвищена увага до нелегальної міграції в державах-членах ЄС спричинена виникненням необхідності протидіяти їй як небажаному, шкідливому, суспільно небезпечному явищу. Розробка стратегії і тактики такої протидії є складаним організаційно-правовим завданням. Практика розв'язання аналогічних проблем свідчить про те, що вживати будь-яких

заходів можна лише чітко уявляючи причини нелегальної міграції. Нелегальна міграція має такі самі причини, що й інші міграції, але вони є більш глобальними, трагічними, конфліктними. Саме ці причини змушують нелегальних мігрантів ризикувати задля власного життя, життя своєї родини, вчиняти правопорушення заради покращення свого життєвого становища, втечі від конфліктів тощо. Особливістю нелегальної міграції є те, що вона може бути як формою міграції, так і її засобом. Тобто, в деяких випадках нелегальна міграція має кримінальний початок, пов'язаний з наркотиками, тероризмом, переправлянням та продажем вогнепальної зброї, торгівлею людьми тощо. Зокрема заходи проти нелегальної міграції передбачають: зміцнення кордонів, посилення санкцій проти організаторів нелегальної міграції, посилення контролю за перебуванням іноземних громадян, а саме контроль за ринком праці, спільна охорона кордонів, посилення процедур депортації нелегальних іммігрантів. Незважаючи на те, що Європейський Союз має у своєму розпорядженні розгалужену систему органів (Frontex, ЄВРОСУР, SIS-II, VIS) та механізмів (амністія, повернення, реадмісія) для запобігання та протидії нелегальним міграційним потокам, сучасна міграційна криза довела, що на сьогодні в ЄС відсутня як єдина стратегія у сфері міграції, так і єдине розуміння цієї проблеми серед держав-членів об'єднання.

Міграція стоїть на вершині порядку денного європейської політики. Тому виникла потреба передбачити політику, спрямовану на контроль та обмеження надходжень. Через взаємозалежність у сфері безпеки, яка існує між державами-членами ЄС, координація політики була попереднім кроком, який необхідно було здійснити для розробки послідовної та ефективної міграційної політики щодо зовнішнього світу. Для ефективного вирішення проблеми пропонується: проведення заходів щодо протидії нелегальній міграції з урахуванням економічних вигод, що впливають з політики контрольованих міграційних потоків; створення спільної міграційної політики з країнами транзиту та походження; створення та підтримка процесів розвитку в країнах походження та транзиту мігрантів. Для того, щоб впоратися з міграційною

проблемою, особливо в ситуації кризи, необхідний не лише загальний бюджет, спільна позиція, але й, найголовніше – визначена середньострокова та довгострокова стратегія. Важливо зазначити, що Міграційна політика має передбачати систему правових, адміністративних, організаційно-фінансових заходів, а також інформаційне забезпечення урядовими структурами та громадськими організаціями і об'єднаннями упорядкування міграційного простору.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Беседа Д. Міграційна криза в ЄС та її вплив на безпекову ситуацію в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №12. С. 299-303. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/58.pdf>
2. Бурганова И.Н. Поток мигрантов в страны-участники Европейского союза: экономические риски и последствия. *Наукоеведение*. 2015. Том 7 №5. С. 1-10. URL: <https://naukovedenie.ru/PDF/73EVN515.pdf>
3. Гречка О. Міграційна криза в Європі як загроза безпеці ЄС: факти, виклики та можливі рішення. *Політичні науки та публічне управління*. Випуск 2 (62). 2022. С.48-53. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2135/2633>
4. Гусаров К.О. Світовий досвід боротьби з нелегальною міграцією. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/5031/1.pdf>
5. Договір про Європейський Союз; Маастрихт, 7 лютого 1992 р. *Конституційні акти Європейського Союзу* / упоряд. Г. Друзенко, за заг. ред. Т. Качки. Ч. I. Київ: Видавництво «Юстиніан», 2005. С. 17-44.
6. Европейский Союз в борьбе с нелегальной иммиграцией: новые тенденции. URL: <http://www.alleurora.ru/index2.php>
7. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. *Міжнародне право*. 2021. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/47.pdf>
8. Звонар Й.П. Активна політика зайнятості в країнах Європейського Союзу та можливості її застосування в Україні. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Економіка». 2015. Вип.2(4).URL: <http://www.msu.edu.ua/visn/wpcontent/uploads/2015/11/2-4-1-2015-25.pdf>

9. Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2022/382, що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист: прийнято 4 березня 2022 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22006>
- 10.Калініна А.В. Міграційна політика держави як основа загальносоціального запобігання нелегальної міграції в Україні. *Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму*. 2016. С. 57-60. URL: <https://www.academia.edu/Bookmarks>
- 11.Ковалева Е.И. Нелегальная миграция населения: причины, современное состояние, последствия. 2016. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/199399088.pdf>
- 12.Козаченко А.В. 2009. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2913/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%20%D0%92..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- 13.Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/intergovernmentalmultilateral_agreements.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=84516.
- 14.Конвенція про статус біженців : прийнята 28.07.1951 р. Конференцією уповноважених представників з питання про статус біженців і апатридів, скликаною відповідно до Резолюції 26(V) Генеральною Асамблеєю (995_227) від 14 грудня 1950 року; ООН. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
- 15.Корольчук В.В. Актуальні питання запобігання транснаціональній злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. №1 (29). С. 216-226.

16. Косарева В. Нелегальная миграция как криминогенный фактор. *Теория и практика*. 2016. С.14-16 URL:
http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/2/part_1/3.pdf
17. Краєвська О.А. Міграційна політика Європейського Союзу: політико-правовий аспект. *Політологія*. 2011. С. 143-147. URL:
https://www.libr.dp.ua/text/grani_2011_5_35.pdf
18. Кресіна І., Стойко О. Нелегальна міграція: проблеми протидії та правового регулювання. *Політичний менеджмент*. 2009. №3. С. 174-180.
19. Криминологическая характеристика нелегальной миграции и проблемы ее предупреждения. С.143-149 URL:
<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2913.pdf>.
20. Крутиков Я.О. Объединенная Европа: вызов со стороны нелегальной миграции. *Вестник РУДН, серия Политология*. 2015. №4. С. 17-25. URL:
https://www.researchgate.net/publication/337035498_United_Europe_the_Challenge_of_Illegal_Migration/fulltext/5dc2294ca6fdcc21280885e0/United-Europe-the-Challenge-of-Illegal-Migration.pdf
21. Ліщинський І.О., Лизун М.В. Загрози регіональній безпеці Європі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. С.102-106. URL:
<http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/42-2020/20.pdf>
22. Малиновська О. Міграція та безпека: до питання взаємозв'язку та взаємовпливу. *Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія*. 2018. С. 42-52. URL:
<http://visnyk-international.uzhnu.edu.ua/article/view/241927/239916>
23. Мартинюк В. Європейська безпека на порозі змін. Висновки для України. *УНЦПД*. 2021. URL:
<http://www.ucipr.org.ua/ua/med-a/research-updates/vropeyska-bezpeka-na-poroz-zm-n-visnovki-dlya-ukra-ni>
24. Мельник Д. С., Щербина Л. І. Нелегальна міграція й торгівля людьми як прояви транснаціональної організованої злочинності в Україні:

- актуальні проблеми протидії. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2010. Вип. 22. С. 48-60.
25. Міжнародне міграційне право. 2007. URL: http://semestr.com.ua/book_37_9.html.
26. Овдін О. Порівняльний аналіз демографічного розвитку в Європейському Союзі та Україні. 2009. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Ovdin.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Ovdin.pdf).
27. ООН: через війну в Сирії ще 1 млн. осіб залишать домівки в 2015 р. *Українська правда*. 2015. URL: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/09/13/7081110/?attempt=1>.
28. Пак Н. Неконтрольована міграція як загроза безпеці країн Європейського Союзу. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Міжнародні відносини»*. 2016. №1(44-45). С. 30-32.
29. Подшивалов В. Е. Международно-правовые проблемы предупреждения и пресечения незаконной миграции: автореф. дис. канд. юрид. наук Санкт-Петербургский государственный университет. Санкт-Петербург, 2004. 24 с.
30. Полторацький О.С. ЄС у сучасній системі міжнародної безпеки в контексті нових викликів і загроз. 2012. URL: [http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvdau_2012_18\(spets._29.pdf](http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvdau_2012_18(spets._29.pdf)
31. Пробоїв О.А. Напрями подолання міграційної кризи в країнах ЄС і врегулювання потоків нелегальної міграції. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 89-95. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/15.pdf
32. Саїнчин О.С. Поняття, міжнародне та національне законодавство протидії незаконної міграції. *Матеріали міжнародного науково-практичного симпозиуму*. 2016. С.132-135. URL: <https://www.academia.edu/Bookmarks>

- 33.Саракуца М.О., Пілюк С.В. Правове врегулювання боротьби з нелегальною міграцією в ЄС у сучасних умовах. *Актуальні проблеми міжнародного права*. 2020. С. 37
- 34.Сокурєнко В.А, Хрякова Н.О. Міграційна політика ЄС: сучасні парадигми. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. URL: <http://visnykpravo.uzhnu.edu.ua/article/view/232260>
- 35.Справочник по европейскому законодательству об убежище, границах и иммиграции; Агентство Европейского Союза по основным правам. Совет Европы. Европейский суд по правам человека. 2-е издание. Київ: ТОВ «Компанія ВАІТЕ», 2014. 330 с.
- 36.Управление границами Евросоюза: защита прав мигрантов. 2013. URL: <https://www.ohchr.org/ru/stories/2013/07/eu-border-management-protecting-rights-migrants>
- 37.Факты о ТОП. Транснациональная организованная преступность – глобализованная нелегальная экономика. URL: https://www.unodc.org/documents/toc/factsheets/TOC12_fs_general_RU_Plain.pdf
- 38.Філіппов С. О. Особливості протидії організації нелегальної транскордонної міграції на південних кордонах європейського союзу як кримінологічна проблема. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. Вип. 50. С. 146-151.
- 39.Цюпин Б. Як Європі вирішити проблему біженців та мігрантів? 2018. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/migranty-evropa/4555334.html>
- 40.Чернега О., Яковенко Ю. Міграційна політика ЄС: тенденції формування потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*. Випуск 22. 2020. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2.-CHernega-O.-B..pdf>

41. A fresh start with a new Pact on Migration and Asylum. European Union European External Action Service. 25/09/2020. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/85791/fresh-start-new-pact-migration-and-asylum_en.
42. Ceccorulli M. Migration as a security threat: internal and external dynamics in the European Union. 2009. URL: <https://warwick.ac.uk/fac/soc/pais/research/csgr/garnet/workingpapers/6509.pdf>
43. Decision (EU) 2020/265 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on the mobilisation of the Flexibility Instrument to finance immediate budgetary measures to address the ongoing challenges of migration, refugee inflows and security threats. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2020/265/oj>
44. Dokos T. Threats and Challenges to European Security and the Need for Well-informed Parliamentarians. 2019. URL: <https://www.openeuropeandialogue.org/download-file/983/>
45. EUCPN (European Crime Prevention Network) : [official site]. URL: <https://eucpn.org>.
46. European Parliament and Council Directive 2004/38/EC of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States amending Regulation (EEC) URL: <http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/ALL/;jsessionid=XDpLTQvYXRJ6Ll3zf6vGjJXPdGTyXSpKq2D2jvR43MwQJpLJ3vzp!-1101929867?uri=CELEX:32004L0038>.
47. Europol: [official site]. URL: <https://www.europol.europa.eu>.
48. Forsyth J. Europe's cauldron: The EU's migrant crisis and the new hybrid war. *The Spectator*. 2021. URL: <https://www.spectator.co.uk/article/europes-cauldron-the-eu-faces-a-new-form-of-warfare/>
49. FRONTEX: European Border and Coast Guard Agency [official site]. URL: <https://frontex.europa.eu>.

50. FRONTEX: EU external borders in October: Number of irregular entries on the rise. URL: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-october-number-of-irregular-entries-on-the-rise-7CiZBL>
51. GI-TOK. Strategy 2021-2023. 2021. URL: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2021/02/GI-TOC-Strategy-2021-2023.pdf>
52. Integration migration to security interventions. IOM, UNODC. 2021. P. 62. URL: <https://eea.iom.int/sites/g/files/tmzbd1666/files/documents/integrating-migration-into-security-interventions.pdf>
53. IOM UN Migration. Almost 6.5 Million People Internally Displaced in Ukraine: IOM. 2022. URL: <https://www.iom.int/news/almost-65-million-people-internally-displaced-ukraine-iom>
54. Irimie R. C. Multicultural and Europe: a crisis of policy? *Section: History*. 2010. P. 171-182.
55. Karasapan O. Ukrainian refugees: Challenges in a welcoming Europe. Brookings. 2022. URL: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2022/10/14/ukrainian-refugees-challenges-in-a-welcoming-europe/>
56. Kicinger A. International migration as a non-traditional security threat and the EU responses to this phenomenon. *CEFMR Working Paper*. 2004. №2. 10 p.
57. Kirchner E. The new security agenda and the challenge of European security governance. URL: http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/0/7/1/7/6/pages71762/p71762-1.php
58. McAuley J. Europe hasn't learned the real lesson on refugees. Afghanistan shows that. *The Washington Post*. 2021. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/09/13/europe-afghan-refugees-lessons-politics/>
59. Mickiewicz P. Przeciwdziałanie nielegalnej migracji drogą morską do UE. Źródła i potencjalnie formy reakcji. 2017. S. 119-146. URL: <https://ksm.ka.edu.pl/tresc/2017-1/krakowskie-studia-miedzynarodowe-2017-nr1-mickiewicz.pdf>

60. Review of the European Neighbourhood Policy. *European commission*. 2015. URL: https://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf
61. Rieker P. *Europeanization of National Security Identity. The EU and the Changing Security Identities of the Nordic States*. Abingdon, UK: Routledge. 2006. 39 p.
62. Rogin J. How Russia Is 'Weaponizing' Migration to Destabilize Europe. *Bloomberg*. 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2016-03-24/how-russia-is-weaponizing-migration-to-destabilize-europe>
63. Schenk C. The Kremlin has another weapon in its arsenal: Migration policy. *The Washington Post*. 2022. URL: <https://www.washingtonpost.com/politics/2022/04/11/russia-ukraine-weaponized-migration/>
64. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (HEUNI) URL: <http://www.heuni.fi/en/>.
65. The Number of Refugees and Migrants Coming to Europe is Now Dropping. Here's Why/UN Dispatch/By: Joanne Lu on January 11, 2018. URL: <https://www.undispatch.com/number-refugees-migrants-coming-europe-now-dropping-heres/>
66. The Schengen acquis - Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:42000A0922(02))
67. The UN Refugee Agency/ Europe situation URL: <http://www.unhcr.org/europe-emergency.html>
68. Weaver O. Aberystwyth, Paris, Copenhagen. New 'Schools' in Security. Theory and their Origins between Core and Periphery. URL: <http://bespo.org/upload/93a145a3a12b1b8aa2e33c1ebd320d91.pdf>
69. Weiner M. *The Global Migration crisis: Challenge to state and Human Rights*. NY: Harper Collins College Publishers, 1995. 253 p.

ДОДАТКИ

Додаток А. Основні маршрути транснаціональної організованої злочинності (нелегальної імміграції, наркотрафіку, трафіку людей і зброї)

